

VERSLAG VAN EEN MONDELING OVERLEG,
TEVENS EINDVERSLAG

Nr. 9

De bijzondere commissie belast met de voorbereidende behandeling van het onderhavige ontwerp achtte het gewenst naar aanleiding van memorie van antwoord en gewijzigd ontwerp van wet een bespreking met de Minister te houden. Op 14 maart vond een mondeling overleg plaats, waarbij de bewindsman zich deed vergezellen door de heren ir. J. van de Kerk, directeur-generaal van de Rijkswaterstaat, ir. Ph. Schuurman, hoofd van de hoofdafdeling waterkeringen, inpolderingen en waterhuishouding, prof. mr. dr. J. G. Steenbeek, hoofd van de hoofdafdeling waterstaatsrecht, ir. K. C. Zijlstra, hoofdingenieur-directeur van het Rijksinstituut voor zuivering van afvalwater (RIZA), M. C. Harinck en mr. C. G. Sloothaak. De commissie had aan de bewindsman tevoren vragen, opmerkingen en punten doen toekomen, welke fungeerden als agenda voor de vergadering, waarvan zij de eer heeft het navolgend verslag uit te brengen.

I. ALGEMEEN

A. Inleiding

1.

Is de Minister van oordeel, dat de huidige redactie van dit wetsontwerp een zo doeltreffend mogelijke bestrijding van de vervuiling van oppervlaktewateren, speciaal op de meest verontreinigde punten, bevordert? Is er geen prioriteitenlijst gewenst?

Naar aanleiding van deze vragen zette de bewindsman uiteen dat het ontwerp bij de opbouw van een doeltreffende organisatie voor de bestrijding van de waterverontreiniging een belangrijke taak toekent aan de provinciale besturen, zulks met mogelijkheid tot inschakeling van daarvoor geschikte lagere lichamen bij de planning en verwerkelijking van de te treffen maatregelen. Vooral in de laatste jaren hebben vele provinciale besturen, aldus de bewindsman, de bestrijding van de waterverontreiniging in hun gewest reeds met kracht ter hand genomen, daarbij gesteund door de activiteiten van lagere lichamen. Op grond van de huidige ontwikkeling achtte de bewindsman dan ook het systeem van het wetsontwerp voor een doeltreffende bestrijding van de waterverontreiniging bijzonder geschikt.

Het wetsontwerp wil bevorderen – zo merkte de Minister voorts op – dat voor het gehele land plannen worden opgesteld met betrekking tot de maatregelen, die moeten worden getroffen. In deze plannen wordt tevens aangegeven in welke volgorde deze maatregelen tot stand moeten worden gebracht. De werken die op korte termijn het meest effectief bijdragen tot een vermindering van de verontreiniging van het betrokken gebied krijgen hierbij voorrang. Tot het plan voor elk gebied behoort ook een prioriteitenlijst.

Zeer vele leden vroegen zich af – gehoord dit betoog – of in beginsel een beperking van de prioriteitsafweging tot een bepaald gebied wel wenselijk is. Het kwam deze leden voor dat een korte blik op de verontreinigingskaart al de vrees wettigt dat de meest verontreinigde gebieden in dit systeem achterop zullen geraken. Is het niet beter de prioriteitsafweging op nationaal niveau te doen geschieden? De Minister zal naar het inzicht van deze leden, onvoldoende invloed op de provinciale beslissingen kunnen uitoefenen.

De bewindsman liet naar aanleiding van deze opmerkingen van zijn vertrouwen blijken dat de provincies de hun toegekende bevoegdheid goed zullen gebruiken. De heffingen komen uit het gebied zelf, wat ze ook moet besteden. Het ene gebied hoeft derhalve niet te wachten tot het andere gereed is met zijn plannen. Daar elk gebied afzonderlijk zijn eigen werken financiert, zal afweging van prioriteiten tussen gebieden onderling slechts van belang kunnen zijn met het oog op een eventuele subsidieverlening door het Rijk ingevolge artikel 22, derde lid. Omdat tot nu toe de beschikbare middelen voor subsidiëring toereikend zijn gebleken om aan alle aanvragen, die daarvoor in aanmerking kwamen te voldoen, was opstelling van een prioriteitenlijst voor dit doel nog niet nodig, zo besloot de Minister. Indien de verdere ontwikkeling hiertoe aanleiding zou geven, zal in overleg met de besturen van de provincies een dergelijke lijst worden opgesteld.

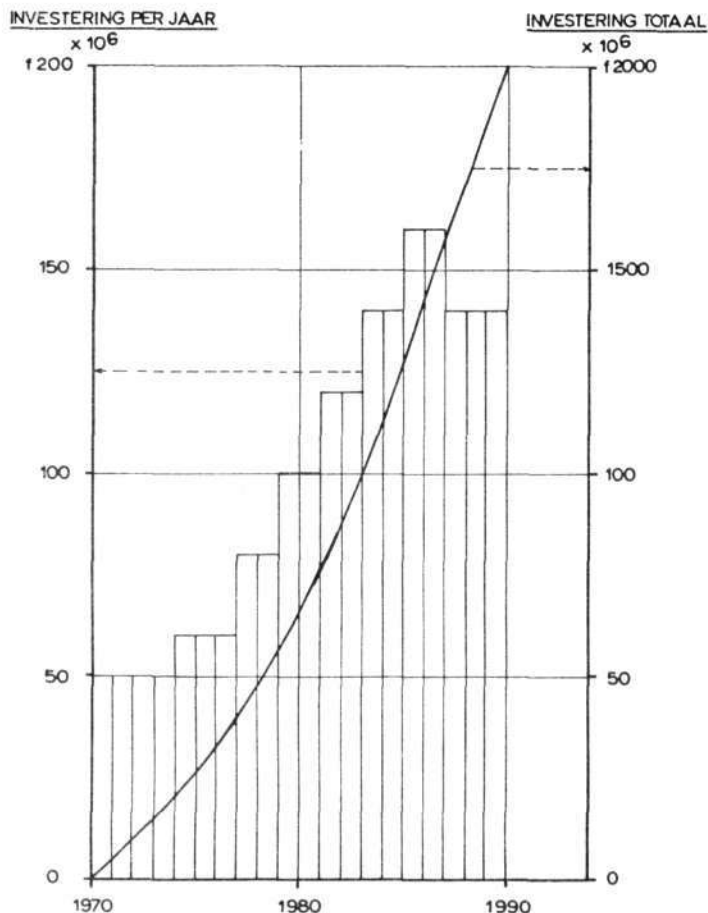
Vele leden verklaarden nog niet overtuigd te zijn dat niet een centrale beheerder een betere verdeling van de gelden kan bewerkstelligen.

2.

Op blz. 2 rechterkolom van de memorie van antwoord wordt met het bedrag van 900 mln. gulden een raming gegeven van de kosten verbonden aan de uitvoering van bestaande plannen. Kan de Minister bij benadering aangeven wat de verdere sanering in de nog niet met bestrijdingsplannen toegeruste gebieden gaat kosten?

In antwoord op de onderhavige vraag, deelde de Minister mede, dat het totaal der investeringskosten voor de sanering der oppervlaktewateren in Nederland zeer globaal kan worden geraamd op 2 mld. gulden. In deze raming zijn de kosten van plannen à f 900 mln., waarvoor een subsidie van het Rijk is gevraagd, begrepen. Eveneens zijn in de raming begrepen de kosten van de aanleg van leidingenstelsels voor de afvoer van

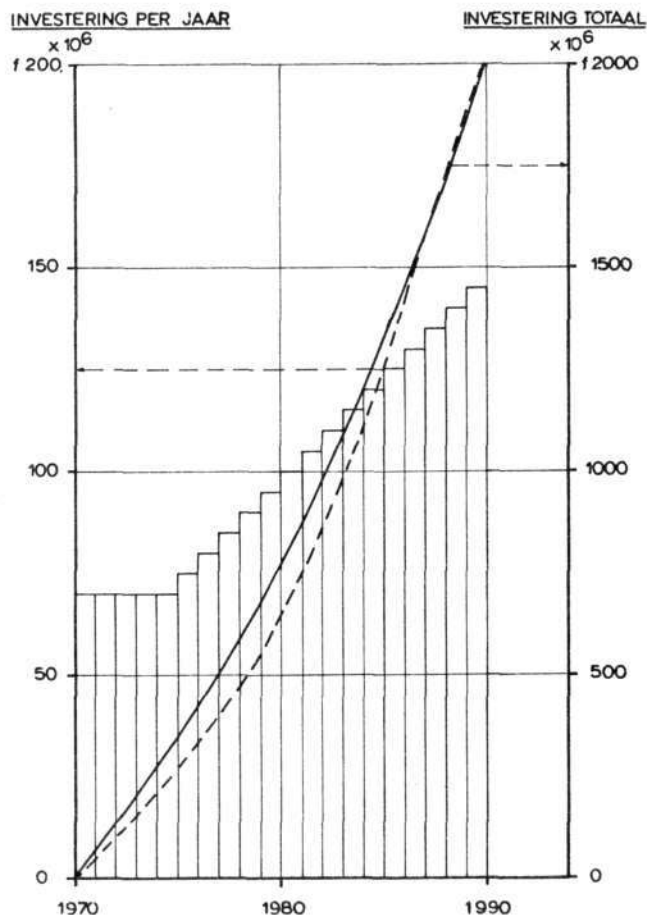
GRAFIEK 1

in hoofdzaak industrieel afvalwater naar zee, zoals b.v. in het gebied ten westen van Groningen en bij de veenkoloniale bedrijven in oost-Groningen en Drenthe zijn ontworpen. Ook enkele andere afvalwaterleidingen zijn in de raming begrepen, zoals die in westelijk Noord-Brabant naar de Westerschelde en die in het industriegebied langs het Noordzeekanaal westelijk van Amsterdam naar de Noordzee.

Op bijlage II, gevoegd bij de memorie van antwoord, is aangegeven hoe de sanering van de oppervlaktewateren van Nederland zou kunnen verlopen gedurende de jaren 1970 tot 1990, in een periode van 20 jaar dus. De Minister wilde nog door een tweetal grafieken, die in dit verslag zijn opgenomen, een nader inzicht geven in de mogelijke ontwikkelingen. De eerste grafiek geeft een voorbeeld van de wijze, waarop de jaarlijkse investeringen in zuiveringstechnische werken over de periode van 20 jaar zouden kunnen worden verdeeld. Grafiek 2 geeft

GRAFIEK 2

een variant, waarbij vooral gedurende de jaren 1970-1975 grotere bedragen zijn aangenomen. Indien men in die jaren b.v. naast de bouw van zuiveringsinstallaties ook een stelsel van transportleidingen wil realiseren zoals in de provincie Groningen, waarvan de bouwkosten zijn geraamd op rond 125 mln. gulden, dan zal het de voorkeur verdienen om in die jaren met een grotere investeringsbehoefte te rekenen. In de gegeven ramingen - zo deelde de Minister ten slotte mede - zijn niet begrepen de kosten welke zijn gemoeid met de aanleg van de centrale rioleringen nodig om in nieuwe stedelijke gebieden, of bij sanering van bestaande oude stadskernen, het rioolwater te verzamelen, welke kosten ook niet tot de zuiveringskosten worden gerekend.

Desgevraagd verklaarde de bewindsman nog, dat voor de rijksbijdragen in de kosten van werken voor de bestrijding van de waterverontreiniging een totaalbedrag van 150 mln. gulden is verwerkt in de middellange termijnplanning van de nationale economische ontwikkeling.

B. De grondwatervervuiling

3.

Kan de Minister naar aanleiding van het gestelde op blz. 3 van de memorie van antwoord (rechterkolom) toelichten, waarom het op grote schaal persen van afvalwater in de bodem duurder is dan het zuiveren van afvalwater? Moet worden aangenomen, dat het op kleine schaal goedkoper kan? Meent de Minister in dit economisch gegeven voldoende waarborg te vinden om ongewenste vervuiling van grondwater en bronwater te vermijden? Wanneer kan de indiening van een grondwaterwet tegemoet worden gezien?

Door de Minister werd erop gewezen, dat wettelijke maatregelen ter bescherming van het grondwater in voorbereiding zijn. Hij verzekerde, dat hieronder ongetwijfeld voorschriften zullen zijn begrepen, die het persen van al dan niet verontreinigd water in de bodem aan vergunning onderwerpen. Degeenen, die derhalve thans nog hun bedrijf inrichten op het persen van afvalwater in de bodem, lopen de kans, dat zij dit reeds spoedig moeten staken. De investering voor deze werkwijze zal dan grotendeels nutteloos blijken.

De memorie van antwoord beoogde niet, zo vervolgde de bewindsman, een vergelijking te maken tussen de kosten van het op grote of op kleine schaal inpersen van afvalwater, welke vergelijking voor de onderhavige vraag ook weinig relevant zou zijn.

Een ontwerp grondwaterwet zal naar de verwachting van de Minister in 1969 kunnen worden ingediend. Maatregelen ter bestrijding van de grondwaterverontreiniging worden overwogen in de door de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid ingestelde commissie. Wanneer dit nuttig blijkt, kunnen sommige van deze maatregelen in de wet, regelende de kwantiteit van het grondwater, worden opgenomen.

4.

Worden op blz. 8 (rechterkolom) van de memorie van antwoord met huishoudelijke en industriële afvalstoffen ook „vaste” stoffen bedoeld, welke vervuiling van het oppervlakte- of grondwater kunnen veroorzaken? Zo ja, moet dit dan niet duidelijker in de wetstekst tot uitdrukking komen?

Artikel 1, lid 1, en artikel 1, lid 3, van het wetsontwerp verbieden, aldus de Minister, het brengen van afvalstoffen, verontreinigende of schadelijke stoffen *in welke vorm ook*, in oppervlaktewater zonder vergunning. In het algemeen is hierbij gedacht aan afvalstoffen, welke met behulp van water worden geloosd en aan stoffen, die in vloeibare vorm worden gebracht in oppervlaktewater. In de memorie van antwoord wordt met de zinsnede: „het tot een oplossing brengen van het vraagstuk van de verwijdering van huishoudelijke en industriële afvalstoffen binnen zo'n gebied”, niet bedoeld het tot een oplossing brengen van het vraagstuk van de inzameling, het transport, de opslag en het onschadelijk maken van vaste huishoudelijke en industriële afvalstoffen. Deze stoffen worden veelal aangeduid met de naam „vuilnis”. Het betreft hier stoffen, waarvan de afvoer door middel van een riolering niet mogelijk is of niet toegelaten zal worden. Voor zover het gaat om stoffen, die gevaar opleveren voor de kwaliteit van het water, zal het brengen daarvan in oppervlaktewateren worden verboden in de algemene maatregel van bestuur, bedoeld in het derde lid van artikel 1.

De bewindsman merkte ten slotte op, dat de bescherming van het grondwater tegen verontreiniging door vaste afvalstoffen niet tot het onderwerp van deze wet behoort.

Enkele leden wezen erop, dat opgeslagen stoffen na gedeeltelijke oplossing in oppervlaktewateren kunnen terecht komen. Zij vroegen zich af, of het wetsontwerp hiertegen wel wapens geeft. De bewindsman meende, dat dit wel het geval is. De vervuilende stof hoeft immers niet rechtstreeks in het water te geraken. Bovendien bestrijden ook de voorgestelde nieuwe artikelen van het Wetboek van Strafrecht de hier geschetste gevallen.

C. Internationale aspecten

5.

Heeft het polsen van de Belgische regering om te komen tot overleg over de verontreiniging van de Maas iets concreets opgeleverd?

De Belgische regering heeft toegezegd – zo deelde de Minister mede – het initiatief te zullen nemen tot het instellen van een commissie ter bestrijding van verontreiniging van de Maas en daartoe een nota aan de Franse regering te richten. Voor zover de bewindsman bekend, was dit laatste nog niet geschied.

6.

Hoe verkrijgen wij een zo billijk mogelijke verdeling van lasten zonder daarbij de concurrentiepositie intern en/of binnen de E.E.G. te benadelen?

De totstandkoming van de onderhavige wet zal, naar het inzicht van de Minister, wat de interne concurrentiepositie van de bedrijven betreft in zekere mate bijdragen tot het voorkomen van een te ongelijke lastenverdeling uit hoofde van de kosten van de maatregelen ter bestrijding van de waterverontreiniging. Na de inwerkingtreding van de wet zullen immers in het gehele land heffingen verschuldigd zijn wegens het brengen van afvalstoffen in oppervlaktewateren, met welke heffingen de te treffen maatregelen zullen worden bekostigd. Te grote verschillen in lasten tussen de onderscheidene gebieden zullen hierbij kunnen worden voorkomen door eventuele subsidieverlening door het Rijk. De ontwikkeling van het heffingsniveau in de verschillende gebieden zal nauwlettend in het oog worden gehouden.

Wat de concurrentiepositie binnen de E.E.G. betreft, is in de memorie van antwoord reeds opgemerkt – zo bracht de bewindsman in herinnering –, dat deze van veel factoren afhankelijk is. De lasten die voortvloeien uit de bestrijding van de waterverontreiniging zullen derhalve moeten worden bezien als één van alle factoren, die op de concurrentiepositie hun invloed doen gelden. De Minister erkende, dat in de E.E.G. de lasten voor de industrie, voortvloeiend uit de bestrijding van de waterverontreiniging, van land tot land verschillen.

Bij vele leden was door deze opmerkingen niet de vrees weggenomen, dat juist de zwakkere industrieën in Nederland nog in hun concurrentiepositie zullen worden aangetast door de in het ontwerp getroffen voorzieningen. Deze leden dachten hierbij in het bijzonder aan de lederindustrie. Zij drongen er bij de Minister op aan zoveel mogelijk concreet uitgewerkte voorbeelden te geven.

De bewindsman beklemtoonde duplicerend allereerst, dat de hier geschetste problemen niet zullen rijzen voor nieuwe industrieën. Bestaande industrieën zullen ter zijde kunnen worden gestaan, voor zover de bijdragen uit de eigen heffing van het gebied niet voldoende soelaas bieden, door de subsidiëring.

Het kwam de bewindsman niet wel doenlijk voor om reeds in dit stadium oplossingen te geven voor concrete gevallen, waar de techniek zuivering niet geheel mogelijk maakt. Hij meende, dat dit ook niet direct grote moeilijkheden zal meebrengen, omdat in de aanloopperiode de kosten voor de bedrijven niet hoog zijn. Er zal derhalve nog enige tijd beschikbaar zijn om, misschien zelfs in speciale commissies, de bijzondere problemen voor b.v. de lederindustrie en ook voor de rayonindustrie te bezien. De Minister wilde niettemin wel toezeggen bij de verdere behandeling van het ontwerp zoveel mogelijk reeds een concreet inzicht te geven.

II. BESTUURLIJKE ASPECTEN

A. Voorgestelde decentralisatie en coördinatie

7.

Beschikt de Minister over een organisatieschema, waarin de organisatorische aspecten van de bestrijding van de waterverontreiniging voor en na de totstandkoming van deze wet enigszins beeldend zijn weergegeven? Kan hij ook een schema geven, waarop wordt aangegeven hoe de situatie zou zijn als er slechts één beheerder was?

De Minister meende de ervaringen met gesplitst beheer, zoals de provincie Utrecht dat kent, gunstig te mogen noemen. Hij voegde hier direct aan toe, dat hem evenzeer voorbeelden bekend zijn van een efficiënt werkend gecombineerd beheer.

Enige leden informeerden bij welke instantie materieel de beslissing ligt of tot gesplitst dan wel tot samengevoegd beheer zal worden overgegaan. Enkele leden hadden in de toelichting bij het ontwerp een zekere voorkeur voor gesplitst beheer geproefd. Hun kwam juist een voorkeur voor samenvoeging gewenst voor. Deze leden betwijfelden of alle betrokkenen wel zo gelukkig zijn met de Utrechtse constructie, als de Minister kennelijk is.

De bewindsman antwoordde op de eerstgestelde vraag, dat provinciale staten onder toezicht van de Minister de keuze doen. De bewindsman ontkende, dat wetsontwerp of toelichting een zeker accent op één mogelijkheid leggen. Hij achtte het vanzelfsprekend, dat dáár waar dit goed mogelijk is kwalitatief en kwantitatief beheer in één hand blijven. Een belangrijke factor bij de beslissing is de mate van verbrokkeldheid van het kwantiteitsbeheer in een gebied.

9.

Is het juist de delegatiemogelijkheid voor verklaringen van ongenoegzaamheid uitsluitend bij de Minister of gedeputeerde staten te laten? Indien b.v. in Zuid- en Noord-Holland een belangrijke taak bij het zuiver houden van het oppervlaktewater in handen wordt gelegd van de grote hoogheemraadschappen, die over een genoegzaam deskundig apparaat beschikken, is het dan administratief niet belangrijk eenvoudiger om deze hoogheemraadschappen onder provinciaal toezicht ook te belasten met het afgeven van bedoelde verklaringen?

Door de bewindsman werd de eerste vraag bevestigend beantwoord. Immers – zo lichtte hij zijn stellingname toe – de bevoegdheid tot het uitreiken van een verklaring van ongenoegzaamheid is een beleidsinstrument in de sfeer van het toezicht, dat in zijn toepassing de uiterste zorgvuldigheid vereist. Men moet deze bevoegdheid derhalve niet toekennen aan een lager openbaar lichaam dan Rijk en provincie. In artikel 6, eerste lid, van het wetsontwerp is dan ook delegatie van deze bevoegdheid aan lagere lichamen niet mogelijk gemaakt.

Indien, aldus de Minister, een groot hoogheemraadschap belast is met de zorg voor de kwaliteit van het oppervlaktewater in zijn gebied, zal het de lozingen *binnen* zijn gebied kunnen regelen met behulp van vergunningen. Uitreiking van een verklaring van ongenoegzaamheid zal slechts behoeven te worden overwogen, indien een beheerder buiten het gebied van het hoogheemraadschap zijn taak onvoldoende behartigt en dienengevolge verontreinigd water brengt in de wateren van het hoogheemraadschap. De beoordeling van de vraag of een verklaring in een dergelijk geval moet worden afgegeven behoort uiteraard uitsluitend tot de competentie van gedeputeerde staten.

Enkele leden verklaarden niet zonder meer overtuigd te zijn, dat een verdere delegatie niet mogelijk is en zelfs wenselijk.

10.

Op blz. 9, rechterkolom, van de memorie van antwoord wordt gesteld, dat in de toekomst geen onzuivere lozing meer toelaatbaar is. Acht de Minister het niet aanvaardbaar in bepaalde gebieden waar slechts geringe vervuiling optreedt en waar men dus zal moeten overgaan tot de bouw van kleine zuiveringsinstallaties, deze – althans voorlopig – achterwege te laten?

De Minister bracht in herinnering, dat in het gekozen systeem elk lichaam, belast met het kwaliteitsbeheer in een bepaald gebied, een plan dient op te stellen terzake van de tot stand te brengen voorzieningen waarbij hij dient aan te geven in welke volgorde deze tot stand moeten worden gebracht. Soms zullen hierbij de maatregelen met betrekking tot de grootste vervuilingbronnen prioriteit krijgen, omdat deze op korte termijn het grootste effect sorteren. De Minister meende echter, dat tegenwoordig juist ook kleine gemeenten steeds meer te kampen krijgen met watervervuiling, zodat hij geen positief antwoord op de gestelde vraag kon geven.

B. Planning, onderzoek en voorlichting

11.

Totstandkoming van het centraal bestrijdingsplan.

Op verzoek van de commissie gaf de Minister nog een korte samenvatting van de wijze waarop genoemd plan tot stand komt. Allereerst wordt begonnen met de opstelling van regionale plannen voor de gebieden, waarin de afvalwaterproblemen in onderling verband tot een oplossing moeten worden gebracht. Dit geschiedt door gedeputeerde staten of door de besturen van de lichamen aan wie het kwaliteitsbeheer is gedelegeerd. Deze worden door de provincies samengevoegd tot provinciale bestrijdingsplannen en door het Rijk tot een centraal bestrijdingsplan. De opbouw geschiedt derhalve van onderop, zo karakteriseerde de Minister deze constructie.

12.

Welke instantie of instanties adviseren bij de bepaling van de onderlinge prioriteit van de verschillende regionale bestrijdingsplannen in het kader van het centrale bestrijdingsplan en de daaraan verbonden voorrang bij de subsidieverlening? Zijn er – gezien het gestelde op blz. 12, memorie van antwoord, rechterkolom – objectieve prioriteitscriteria? Welke? Is de Minister van Verkeer en Waterstaat uitsluitend verantwoordelijk voor de hier toe te kennen prioriteiten? Hoeveel tijd zal er naar de mening van de bewindsman maximaal mogen verlopen tussen het tijdstip van aanvraag van een subsidie door het overheidslichaam, verantwoordelijk voor het regionale bestrijdingsplan, en het tijdstip van toekenning van de rijkssubsidie?

Uit de reactie van de Minister op deze vragen bleek, dat de prioriteitenbepaling zal geschieden in overleg met gedeputeerde staten van de betrokken provincies. Namens het Rijk wordt hierover advies uitgebracht door de directeur van het Rijksinstituut voor Zuivering van Afvalwater en door de hoofd-ingenieur-directeur van de Rijkswaterstaat in de betrokken provincie. Criteria hierbij zullen onder meer zijn de vervuilinggraad van het betrokken water en de belangen, die bij de zuiverheid van een bepaald water zijn betrokken. Voor zover subsidie door het Rijk wordt verleend, is uiteraard de Minister van Verkeer en Waterstaat hiervoor verantwoordelijk. Ter voorkoming van misverstand dat misschien in de hand wordt gewerkt door de eerste zin van de laatste alinea op blz. 16 (rechterkolom) van de memorie van antwoord onderstreepte de Minister dat het tegenwoordige subsidiebeleid niet zal worden gecontinueerd. Later in de aangehaalde alinea worden de nieuwe normen genoemd.

Met betrekking tot de laatstgestelde vraag merkte de bewindsman op, dat de tijd die nodig is voor de beslissing op een aanvraag om subsidie afhankelijk is van vele factoren en dan ook voor de onderscheidene aanvragen zeer ver uiteen zal kunnen lopen. Deze tijdsduur is onder meer afhankelijk van het antwoord op de vraag of het werk, waarop de aanvraag betrekking heeft, al dan niet onderdeel vormt van een reeds goedgekeurd bestrijdingsplan, voorts afhankelijk van de tijdsduur nodig voor de beslissing door het bestuur van de provincie die het werk medesubsidieert en tenslotte van eventueel overleg met het departement van Economische Zaken indien voor het werk ook subsidie is aangevraagd in het kader van de regionale industriespreiding. Desgevraagd verklaarde de bewindsman nog dat de beslissing over de subsidie niet hoeft te wachten op de totstandkoming van het centraal bestrijdingsplan.

13.

Op blz. 13, linkerkolom, van de memorie van antwoord wordt gesproken van een twintigjarenplan. Op welke wijze zal de Minister en zal de Kamer op de hoogte worden gehouden van de voortgang in dit op zich zelf loffelijk streven? Is er een centrale instantie, die deze voortgang registreert en daarover rapporteert? Kan de Minister aan de Kamer toezeggen, dat ook de volksvertegenwoordiging jaarlijks op de hoogte zal worden gehouden?

De Minister zette uiteen dat de voortgang van de maatregelen tot het tegengaan van waterverontreiniging wordt bijgehouden door het Rijksinstituut voor Zuivering van Afvalwater. Dit bijhouden omvat het registreren van gegevens omtrent gereedkomende zuiveringsinstallaties en het verzamelen van gegevens omtrent de waterkwaliteit in de grote rijkswateren door periodieke bemonstering op een aantal vaste waarnemingspunten. Voorts worden naar behoefte incidentele onderzoeken omtrent de hoedanigheid van het water gedaan, waarbij onder meer gebruik wordt gemaakt van een laboratoriumvaartuig. Omtrent bovengenoemde werkzaamheden wordt in de jaarverslagen van het Rijksinstituut voor Zuivering van Afvalwater gerapporteerd. De bewindsman verklaarde zich gaarne beleid deze verslagen aan de Kamer te doen toekomen.

De bewindsman merkte nog op, dat, behalve uit de jaarverslagen van het Rijksinstituut voor Zuivering van Afvalwater de voortgang van de zuiveringsmaatregelen blijken kan uit de jaarverslagen, welke door diverse provinciale waterstaatsdiensten en door een aantal grote waterschappen, welke met de uitvoering van zuiveringsmaatregelen zijn belast, worden uitgebracht. Voor zoveel nodig worden de in deze verslagen voorkomende gegevens ook door het Rijksinstituut voor Zuivering van Afvalwater in de jaarverslagen van dit instituut verwerkt.

14.

Hoe worden de normen voor de vervuilingsgraad van fabrieken vastgesteld bij de opstelling van zuiveringsplannen? Wordt bij deze plannen ook rekening gehouden met latere interne verbeteringen in het circulatieproces in de fabrieken waardoor het afvoeren van vuil water sterk kan verminderen, verbeteringen zoals bij voorbeeld in de suikerfabriek te Roosendaal werden aangebracht?

De Minister wilde onderscheid maken tussen twee fasen bij het opstellen van een zuiveringsplan.

Eerst zal een zodanig plan in grote lijnen moeten worden opgesteld, waarbij onder meer wordt nagegaan in hoeverre combinatie van afvalwaterbehandeling van verscheidene kernen gewenst is. In deze fase zal het in het algemeen voldoende zijn om uit te gaan van globale ramingen. Wat betreft het huishoudelijk afvalwater kan deze raming worden gegrond op het huidige en binnen afzienbare tijd te verwachten aantal inwoners en het drinkwaterverbruik per hoofd van de bevolking. Wat betreft het industriële afvalwater moet van globale ramingen van hoeveelheid en vervuilingsgraad worden uitgegaan. Deze raming kan in overleg met de betrokken bedrijven worden verricht.

In de tweede fase – zo vervolgde de bewindsman – zullen de plannen technisch verder moeten worden uitgewerkt. In die fase kan het noodzakelijk blijken de vervuilingsgraad van een aantal grotere vervuilers door meting en bemonstering vast te leggen. Mogelijkheden om door interne verbeteringen in het circulatieproces de hoeveelheid dan wel de vervuilingsgraad van het afvalwater te beperken, zullen van het begin af in de beschouwing moeten worden betrokken. Bovendien kan het in een aantal gevallen voor bedrijven economisch aantrekkelijk zijn het afvalwater zelf te zuiveren, dan wel het afvalwater zelf aan een gedeeltelijke zuivering te onderwerpen. Over deze kwesties is uiteraard steeds een nauw overleg tussen de bedrijven en de instantie, die met de afvalwaterzuivering is belast, noodzakelijk. Alvorens het ontwerp van een rioolwaterzuiveringsinstallatie technisch uit te werken, dient althans met de grote vervuiling veroorzakende bedrijven overeenstemming te bestaan over de af te voeren hoeveelheid afvalwater en over de hoedanigheid daarvan. Wat betreft de kleinere vervuilers dringt dit naar het oordeel van de Minister minder, omdat deze individueel de schaal van het ontwerp niet of nauwelijks beïnvloeden.

De bewindsman merkte ten slotte nog op, dat door het in werking treden van de wet bij de bedrijven reeds een prikkel zal ontstaan om de hoeveelheid afvalwater te beperken. Hierdoor zal de ingevolge artikel 16 op te leggen aanslag zo laag mogelijk kunnen zijn.

Enkele leden wezen de bewindsman erop, dat bij sommige bedrijven een zekere bezorgdheid bestaat over de mogelijkheid,

dat men normen uit het verleden zal hanteren. Ook deze leden hechtten zeer aan het preventief effect, dat van het ontwerp uitgaat. De Minister verklaarde hierop, dat steeds de vervuilingsgraad van het moment beslissend zal zijn. Een eventuele vroegere hogere vervuilingsgraad heeft geen invloed.

15.

Opleiding van deskundigen. Leiden de hogescholen niet te specialistisch op, zodat er te weinig algemeen geïnstrueerde deskundigen zullen zijn?

De opleiding van deskundigen is, aldus de bewindsman, een zaak die reeds geruime tijd de aandacht heeft. Op universitair niveau bestaan opleidingen in Delft, Wageningen en Enschede. In Delft maakt de opleiding deel uit van de leerstoel in de gezondheidstechniek van de afdeling der Weg- en Waterbouwkunde. In Wageningen is een speciale studierichting ingesteld, welke de studenten een opleiding biedt in de zuivering van afvalwater, terwijl sinds kort in Enschede een leerstoel is opgericht voor de chemische gezondheidstechniek. Laatstgenoemde leerstoel is vooral van belang voor hen, die later in bedrijven werkzaam zullen zijn en die in deze opleiding begrip ervoor meekrijgen om bedrijven van meet af aan zo in te richten, dat de problemen wat betreft waterverontreiniging door lozing van afvalstoffen tot zo gering mogelijke proporties worden teruggebracht.

Voorts – zo merkte de Minister op – worden reeds sinds verscheidene jaren aan de technische hogescholen te Delft en Eindhoven z.g. postacademiale cursussen gegeven, waarin afgestudeerden en andere belangstellenden van voldoende technisch niveau worden geconfronteerd met nieuwe ontwikkelingen en inzichten op het gebied der behandeling van afvalwater. Wat betreft de docenten van deze cursussen wordt binnen Nederland een beroep gedaan op een kern van specialisten op dit terrein; wanneer daartoe aanleiding is, worden eveneens buitenlandse experts als docent uitgenodigd. Betrekkelijk nieuw zijn de vakantiecursussen in behandeling van afvalwater, welke gedurende de paasvakanties worden gegeven aan de Technische Hogeschool te Delft. Elke zodanige cursus is aan een zeer speciaal actueel onderwerp uit de techniek der afvalwaterbehandeling gewijd.

Op niet-universitair niveau bestaat er een opleidingscursus voor personeel, dat de zuiveringsinstallaties moet bedienen (de z.g. klaarmeters). Deze cursus wordt gehouden onder auspiciën van de Nederlandse Vereniging van Afvalwaterzuivering (N.V.A.). Aan het einde van deze cursus, waarvoor steeds veel belangstelling bestaat, wordt een examen afgenomen door deskundigen, die daartoe door de Minister van Verkeer en Waterstaat zijn aangewezen. Plannen voor een cursus, liggende op het niveau van h.t.s., zijn bij de N.V.A. momenteel in studie.

Van de zijde van de Minister werd nog de aandacht gevestigd op het feit, dat in Engeland en in de Verenigde Staten specialistische opleidingen bestaan voor het onderhavige vak. In Nederland is dat op universitair niveau niet zozeer het geval. De deskundigen die hier werkzaam zijn, komen uit verschillende hoofdrichtingen. Er is derhalve sprake van multidisciplinair teamwerk, waarbij ieder genoeg fundamentele kennis heeft voor goede samenwerking met de anderen.

Desgevraagd werd van de kant van de bewindsman nog opgemerkt, dat ook de provincies over zulke multidisciplinaire teams zullen kunnen beschikken, naarmate vooral de opleidingen meer succes zullen hebben. Ook het R.I.Z.A. staat de provincies ter zijde, zonder echter bang te zijn, dat een langzamerhand te vormen provinciaal team tot duplicering leidt. Juist omdat het probleem van de waterverontreiniging zich per gebied op andere wijze manifesteert, is het ook goed deskundigen op regionaal niveau te hebben.

C. Overleg- en adviescommissies

16.

Op welke wijze zijn de provinciale besturen en de waterschappen vertegenwoordigd in de commissie voor de waterverontreiniging van de Raad van de Waterstaat? Wat zijn de bevoegdheden van deze commissie?

De Minister deelde mede, dat de samenstelling van de nog in het leven te roepen Commissie voor de Waterverontreiniging, ressorterende onder de Raad van de Waterstaat, thans nog niet bekend is. Het is de bedoeling in deze commissie naast vertegenwoordigers van andere belangenkringen ook vertegenwoordigers op te nemen uit de provincies en waterschappen. De commissie zal de Raad van de Waterstaat adviseren, die op zijn beurt de Minister van Verkeer en Waterstaat adviseert. In dit verband verwees de bewindsman naar artikel 5a van de Waterstaatswet 1900, hetwelk bepaalt: „Door Ons worden vaste commissies ingesteld, die de Raad bijstaan in de behandeling van bepaalde delen van het Rijkswaterstaatsbestuur.”

17.

Vertegenwoordiging van de industrie in besturen van zuiveringsschappen en waterschappen.

De bewindsman achtte het ongetwijfeld gewenst, dat in de besturen van waterschappen, die ook het kwalitatieve waterbeheer voeren en in de besturen van zuiveringsschappen een vertegenwoordiging van de industrieën wordt opgenomen. Er zijn reeds gevallen, waarin een dergelijke vertegenwoordiging is gerealiseerd. In het hoofdbestuur van de Regge b.v. zijn 6 leden aangewezen door de Kamer van Koophandel. Het dagelijks bestuur van dit waterschap bestaat uit 6 leden plus de voorzitter. Eén van de 6 leden van het dagelijks bestuur is door het hoofdbestuur gekozen als vertegenwoordiger van de industrie. Een regeling van analoge aard bestaat ook bij de waterschappen de Dommel en de Aa. Het hoogheemraadschap Rijnland kent voor zaken betreffende de bestrijding van de waterverontreiniging een adviescommissie, waarin vertegenwoordigers zitting hebben van de agrarische sector, de gemeenten en de industrieën. Het bestuur is verplicht deze commissie om advies te vragen. Is het bestuur niet voornemens het advies op te volgen, dan ontstaat er een z.g. conflict. In zo'n geval wordt er beslist door de colleges van gedeputeerde staten van de provincies Noord- en Zuid-Holland.

De bewindsman beklemtoonde, dat het toezicht van de zijde van het Rijk ook op het onderhavige punt betrekking zal hebben. Verscheidene leden vroegen zich af of dat toezicht wel voldoende waarborg bood en of niet een desbetreffende bepaling in het ontwerp moet worden opgenomen. De Minister meende echter, dat een landelijke uniforme regeling niet goed te verwezenlijken zou zijn vanwege de grote variëteit in industriële belangen al naar gelang het gebied. Hij vreesde, dat bovendien een wettelijke regeling die een bepaalde minimum-inspraak garandeert, in de praktijk soms een onderbedeling van het bedrijfsleven ten gevolge zou kunnen hebben, terwijl dit zonder wettelijke regeling gemakkelijk een grotere invloed had kunnen krijgen. In het algemeen was de bewindsman niet ongerust over de mogelijkheden voor de industrie om haar stem te doen horen.

III. DE FINANCIËLE REGELING

A. Het kostenvraagstuk

18.

De apparaatskosten

De Minister zette uiteen, dat lichamen, die belast zijn met de actieve zorg voor de bestrijding van de waterverontreiniging de daaraan verbonden apparaatskosten ten laste van de heffing kunnen brengen. Het Rijk zal zijn apparaatskosten niet ten laste van de heffing ten behoeve van de rijkswateren brengen. Provincies die de zorg voor de bestrijding van de waterverontreiniging volledig delegeren, zullen de kosten voor hun algemene zorg eveneens uit de provinciale middelen moeten bestrijden. Bij niet volledige delegatie zullen de provincies de specifieke apparaatskosten voor de wateren, die zij onder hun kwaliteitsbeheer houden, wel ten laste van de heffingen voor deze wateren kunnen brengen.

19.

De exploitatierekening van zuiveringsinstallaties

Een goed overzicht van de exploitatiekosten van zuiveringsinstallaties achtte de bewindsman moeilijk te geven. Deze kosten zijn immers sterk afhankelijk van de grootte van de installatie en van plaatselijke omstandigheden. Uit kostenvergelijkingen blijkt, dat per inwoner de kosten gemiddeld hoger worden naarmate de installatie kleiner is. Boven 100 000 à 200 000 inwonerequivalenten treedt verder geen belangrijke daling van de bouw- en exploitatiekosten per inwoner meer op.

Om de orde van grootte van de kosten van zuiveringsinstallaties te geven, gaf de Minister een voorbeeld van een grote en een kleine installatie voor biologische zuivering, waarbij het goedkoopste zuiveringssysteem voor beide kernen is gekozen.

Installatie 1000 inwoners

1. bouwkosten per inwoner	f 240,—
2. rente en afschrijving per inwoner	18,—
3. overige exploitatiekosten per inwoner	7,50
4. totale exploitatiekosten per inwoner (2 + 3) . .	25,50

Installatie 100 000 inwoners

1. bouwkosten per inwoner	f 70,—
2. rente en afschrijving per inwoner	5,—
3. overige exploitatiekosten per inwoner	3,50
4. totale exploitatiekosten per inwoner	8,50

Het interesseerde verscheidene leden of niet in de aanvang een onrendabele top zal zitten in de capaciteit van een op toekomstige ontwikkelingen afgestemde zuiveringsinstallatie. Zal in verband met dit verschijnsel de heffing ook niet hoger zijn in gebieden waar men op groei rekent dan elders? De bewindsman gaf toe, dat in de aanvang soms overcapaciteit zal voorkomen. Hij meende, dat dit niet zozeer veroorzaakt wordt door de verwachtingen omtrent de bevolkingstoename als wel door die omtrent de industriële ontwikkeling in het gebied. De kwaliteitsbeheerder zal zoveel mogelijk de kosten moeten dekken door heffingen in het eigen gebied. Van de zijde van het Rijk zal erop toegezien worden, dat de toekomstige ontwikkeling niet overschat wordt. De bewindsman achtte het evenwel onvermijdelijk, dat er van tijd tot tijd overcapaciteit maar ook wel eens ondercapaciteit zal bestaan, omdat de zuiveringsinstallaties sprongsgewijs moeten worden aangepast aan de veranderingen, die geleidelijk optreden.

20.

Industrietakken welke gerekend worden een uitzonderingspositie in te nemen.

De Minister verwees allereerst naar zijn eerdere opmerkingen naar aanleiding van punt 6. In het algemeen erkende hij, dat de industrietakken, die bij hun productieproces grote hoeveelheden afvalstoffen produceren bij de financiering van de maatregelen tot bestrijding van de waterverontreiniging een bijzonder moeilijk probleem vormen, dat nog nader onderzoek vraagt. Het lag in zijn voornemen zeer binnenkort op ambtelijk niveau in overleg met de Ministeries van Economische Zaken en van Financiën nader te bezien op welke wijze dit vraagstuk tot een bevredigende oplossing kan worden gebracht.

21.

Tegemoetkoming aan het bedrijfsleven op fiscaal gebied bij extra-investeringen t.b.v. afvalwaterzuivering.

De bewindsman wilde bij de investeringen, die de industrie doet tot beperking van de hoeveelheid en de verontreinigingsgraad van de afvalstoffen onderscheid maken tussen

a. voorzieningen, die bestaande industrieën tot stand moeten brengen in het kader van de door de kwaliteitsbeheerders vastgestelde bestrijdingsplannen;

b. voorzieningen die bestaande industrieën tot stand brengen op eigen initiatief en

c. voorzieningen die nieuwe industrieën moeten treffen ingevolge voorwaarden van de lozingsvergunning.

De onder *a* bedoelde voorzieningen zullen vallen onder de uitkeringsregeling ex artikel 22, eerste lid. Hiervoor behoeven derhalve naar de mening van de Minister geen fiscale faciliteiten te worden geschapen. De uitkering mitigeert eventuele onevenredig hoge lasten.

De onder *b* bedoelde voorzieningen bestaan in hoofdzaak uit interne maatregelen vooral bij de opzet van het productie-apparaat. Na de inwerkingtreding van de wet zal de uit deze maatregelen voortvloeiende vermindering van afvalstoffen leiden tot een lagere aanslag in de heffing. De aan deze maatregelen verbonden kosten – die reeds geheel of gedeeltelijk kunnen worden gedekt door de verrekening met de verschuldigde heffing – kunnen vaak moeilijk afzonderlijk worden bepaald. Verlening van investeringsfaciliteiten zonder dat hieruit voor de verschillende belastingplichtigen in wezen een ongelijke behandeling voortvloeit, achtte de Minister in deze situatie welhaast niet mogelijk.

De moeilijkheden bij de vaststelling van de kosten verbonden aan maatregelen door nieuwe industrieën getroffen en van de daartegenoverstaande voordelen door een lagere heffing zullen – zo voorspelde de bewindsman – in vele gevallen nog groter zijn. Overigens zullen in een aantal van deze gevallen nog bijzondere faciliteiten uit hoofde van het industrialisatiebeleid ter beschikking kunnen staan.

De Minister deelde mede over deze aangelegenheid nader overleg te hebben gepleegd met zijn ambtgenoot van Financiën, die hierbij in de eerste plaats betrokken is. Ook naar diens oordeel kunnen fiscale faciliteiten in het stelsel van het wetsontwerp niet worden beschouwd als een geschikt middel tot steun door het Rijk aan de bestrijding van de waterverontreiniging.

Verscheidene leden konden zich, ook gehoord dit betoog, nog voorstellen dat fiscale faciliteiten toch gewenst zouden kunnen zijn. Zij dachten hierbij aan het geval dat een industrie niet in een groter systeem past maar een volledig uniek geval vormt. Vele andere leden vroegen zich af of de Minister ervan uitgaat dat nieuwe industrieën zich vestigen in gebieden die uit een oogpunt van het voorkomen van vervuiling gunstig zijn.

Reagerend op deze opmerkingen bracht de Minister naar voren dat er overal waar water is ook een kwaliteitsbeheerder zal zijn, ook als er geen collectieve zuiveringsinstallatie bestaat. In de situatie die door verscheidene leden werd genoemd zal soms de industrie zelf een zuiveringsinstallatie kunnen beheren. De bewindsman meende dat vestiging van nieuwe bedrijven in gebieden die ongunstig zijn uit een oogpunt van bestrijding van waterverontreiniging toch wel zal kunnen plaatsvinden, indien hiertegenover andere vestigingsfactoren bijzonder gunstig zijn.

In gebieden die van belang zijn voor de regionale industriestreeking zal wellicht hulp geboden kunnen worden door zijn ambtgenoot van Economische Zaken.

22.

Op blz. 16 (rechterkolom) van de memorie van antwoord is sprake van een zekere kapitaalvorming in het gesloten verenigingsfonds van het Rijk alvorens subsidies in de kosten van de bouw van zuiveringsinstallaties zullen worden verleend. Wie beheert dit fonds? Hoe groot moet bij benadering het aanloopkapitaal in dit fonds zijn voor de rijkswateren, respectievelijk voor andere wateren? Moet dit aanloopkapitaal uitsluitend door heffingen worden gevormd of zal het Rijk zonedig zelf een bijdrage ter beschikking stellen?

Naar de mening van de bewindsman berust de gedachte dat in het heffingenfonds van het Rijk tot kapitaalvorming zou moeten worden overgegaan alvorens uitkeringen kunnen worden verleend op een misverstand. De mogelijkheid tot kapitaalvorming is aanwezig omdat verwacht wordt dat de opbrengsten – althans indien de hoogte van het bedrag van de heffingen per i.e. direct zou worden vastgesteld op het gemiddeld nodig geachte bedrag – aanvankelijk het bedrag van de aangevraagde uitkeringen zullen overtreffen. De inkomsten uit de heffingen ten behoeve van de rijkswateren zullen strekken ter dekking van de op de begroting van het Ministerie van

Verkeer en Waterstaat voor het doen van uitkeringen opgenomen bedragen. Deze bedragen zullen gelijk worden gesteld aan de opbrengst van de heffing. De bewindsman achtte vorming van een aanloopkapitaal niet nodig.

23.

Hoe is de bijdrageregeling, indien het afvalwater niet direct op een rijksrivier wordt geloosd maar via beken of kleine rivieren? Deze natuurlijke stromen kunnen ook veel verontreinigd water op de rijksrivieren brengen en kunnen ook voor een belangrijk deel verontreinigd water uit aangrenzende landen aanvoeren. Voor buitenlands vuil water behoeft niet betaald te worden, terwijl op Nederlands grondgebied de afvallozers op deze beken tot zuivering verplicht kunnen worden. Hoe is dan de rijksbijdrage, dit ook in verband met het vermelde in de memorie van antwoord op blz. 17, rechterkolom, boven?

De Minister gaat er – zo zette hij uiteen – in het systeem van de wet van uit, dat gedeputeerde staten – en bij delegatie de aangewezen beheerder voor bedoelde beek of kleine rivier – zorgen voor de nodige maatregelen ter bestrijding van de waterverontreiniging. De financiële regeling van de te nemen maatregelen ligt ook geheel in handen van de kwaliteitsbeheerder. De kosten moeten betaald worden uit de van de daartoe verplichten gevorderde heffingen. Mochten deze kosten in een bepaald geval te hoog worden, dan zal er de mogelijkheid zijn – zo herhaalde de bewindsman – van een rijksbijdrage, die de last dan weer reduceert tot een aanvaardbare hoogte.

Neemt de kwaliteitsbeheerder voor zo'n beek of kleine rivier de bestrijding van de waterverontreiniging onvoldoende ter hand, dan zal het Rijk aan de nalatige beheerder een verklaring van ongenoegzaamheid afgeven en deze beheerder een heffing opleggen ingevolge artikel 16, eerste lid. Zodra de beheerder ertoe overgaat voldoende voorzieningen te treffen, zal het Rijk uitkeringen doen uit de ingevorderde gelden om de kosten van de voorzieningen te kunnen financieren.

Uiteraard zullen geen heffingen worden geheven, aldus de Minister, voor lozingen of vervuiling, die plaatsvinden buiten het gebied van de beheerder. Indien bedoelde vervuiling buiten Nederland plaatsvindt, zal door de Regering krachtig bevorderd worden, dat via internationaal overleg de buitenlandse verontreiniging wordt beëindigd. Bedoeld overleg met betrekking tot grensoverschrijdende wateren vanuit Duitsland is geïnstitutionaliseerd in het met de Bondsrepubliek gesloten Algemeen Verdrag tot regeling van met de grens verband houdende vraagstukken en andere tussen beide landen bestaande problemen, hoofdstuk 4.

Verscheidene leden informeerden naar aanleiding van deze uiteenzetting of er een recht van beroep bestaat tegen de verklaring van ongenoegzaamheid. Zij meenden dat een zodanig recht dient te bestaan onder meer wanneer een provinciaal bestuur te stringent is in zijn eisen. De bewindsman vestigde er de aandacht op dat het voorgestelde tweede lid van artikel 11 beroep toekent onder meer tegen de beschikking bedoeld in artikel 9, lid 2.

Daartoe uitgenodigd door enkele leden, beklemtoonde de Minister, dat alleen vervuiling welke binnenlands is veroorzaakt, kan leiden tot een verklaring van ongenoegzaamheid. Het is slechts een technisch probleem vast te stellen in hoever een buitenlands influent de vervuiling veroorzaakt.

24.

Bevordering van zo goedkoop mogelijke bouw via een eventueel subsidiestelsel of door andere mogelijkheden.

De Minister achtte het aanbevelenswaardig zo goedkoop mogelijke zuiveringsinstallaties te bouwen, waaronder dan te verstaan zijn zuiveringsinstallaties die zo laag mogelijke jaarlijkse kosten met zich medebrengen. Naast de bouwkosten zullen derhalve ook de exploitatiekosten in de vergelijking moeten worden betrokken.

Voorts dient steeds te worden nagegaan of beperking van de kosten door combinatie van de afvalwaterbehandeling van

verscheidene woonkernen mogelijk is. In het algemeen zal dit het beste kunnen worden beoordeeld door de te nemen maatregelen in regionaal verband te bezien.

Bij het verlenen van subsidie zal de Minister er steeds rekening mee houden, of aan genoemde kostenfacetten door de ontwerpers van de installaties wel voldoende aandacht is besteed. Soms zullen zeer hoge kosten onvermijdelijk zijn. Uiterlijke luxe zal echter zoveel mogelijk worden beperkt.

De Minister deelde mede te zullen bestuderen of in Duitsland, zoals in de commissie gesuggereerd, ten gevolge van een premiestelsel installaties gebouwd konden worden, waarbij de bouwkosten niet hoger dan DM 25 per inwoner lagen.

B. Heffingen en bijdragen

25.

Uitkering uit de vereveningsfondsen tot een maximumbedrag per inwonerequivalent.

De Minister deelde mede dat uit de heffingen ten behoeve van het Rijk de voor de rijkswateren tot stand te brengen werken zullen worden gefinancierd. Het ligt niet in zijn bedoeling de uitkering voor deze werken te binden aan een maximumbedrag per inwonerequivalent. Hierdoor zouden immers degenen, die gedwongen zijn tot uitvoering van verhoudingsgewijs dure werken, onbillijk voor hogere lasten worden geplaatst.

26.

Moet uit hetgeen op blz. 18, rechterkolom, van de memorie van antwoord is medegedeeld over de eventuele bijdrage van het Departement van Economische Zaken aan bestrijdingsprojecten in bepaalde regio's worden afgeleid, dat het Ministerie van Verkeer en Waterstaat zijnerzijds al het nodige zal doen om de betrokkenen in voldoende mate rekening te laten houden met ongunstige vestigingsfactoren ter zake van de lozing van afvalwater?

De Minister bracht in herinnering dat hij naar aanleiding van een vraag uit de commissie bij punt 21 al op dit punt was ingegaan. Hij zette uiteen, dat bij voorgenomen vestiging van een nieuwe industrie de ondernemer vooraf zal moeten worden ingelicht over de voorwaarden waaronder lozing van afvalstoffen in een daarvoor in aanmerking komend oppervlaktewater kan worden toegestaan. Bij deze voorlichting is de Minister van Verkeer en Waterstaat alleen betrokken indien het voornemen bestaat de afvalstoffen te lozen op een rijkswater. Bij het stellen van de voorwaarden zal uitsluitend het belang van de kwaliteit van het betrokken water als richtsnoer kunnen worden gehanteerd. De uit de gestelde voorwaarden voortvloeiende lasten zullen door de ondernemer uiteraard bij de keuze van een vestigingsplaats mede in aanmerking worden genomen. In hoeverre deze keuze hierdoor beslissend wordt beïnvloed, is een zaak waarbij de Minister van Verkeer en Waterstaat verder niet is betrokken. Ook eventuele luchtverontreiniging is een belangrijke factor bij de keuze.

27.

Is de voorgestelde regeling voor de lastenverdeling en inning niet efficiënter op te lossen? Zullen de lasten in de dichtbevolkte gebieden niet lager zijn bij aanvaarding van dit wetsontwerp dan in de dunbevolkte gebieden? Acht de Minister dit billijk? Is omslag over leidingwatergebruik van particulieren niet een betere mogelijkheid?

Het wetsontwerp schrijft – aldus de bewindsman in antwoord op deze vragen – geen bindende regeling voor ten aanzien van de wijze van lastenoplegging en inning van de heffing. In de memorie van antwoord is reeds vermeld, dat omslag over het waterverbruik mogelijk is. De vraag of deze wijze van inning in een bepaald geval het meest efficiënt is, zal moeten worden bezien door het bestuur van het lichaam, dat de heffing oplegt. Waterschappen en gemeenten zullen vaak de mogelijkheid hebben om de heffing te combineren met reeds bestaande belastingen, waardoor de oplegging en de inning nagenoeg geen

extra werkzaamheden met zich brengen. De lasten in dichtbevolkte gebieden behoeven naar de mening van de bewindsman niet altijd lager te zijn dan die in dunbevolkte gebieden. Juist in dichtbevolkte gebieden zullen soms immers de maatregelen van verdergaand karakter moeten zijn dan in dunbevolkte gebieden.

De bewindsman deelde nog mede, dat tot zijn spijt door een omissie in de nota van wijzigingen niet was opgenomen de mogelijkheid om eigendommen in gebruik als bedrijfsruimte gelijk te stellen met eigendommen in gebruik als woonruimte. De bewindsman kondigde aan, dat hierin alsnog zal worden voorzien door een zin aan artikel 17, tweede lid, toe te voegen van de volgende strekking:

„Met eigendommen in gebruik als woonruimte kunnen worden gelijkgesteld eigendommen in gebruik als bedrijfsruimte, indien de vervuilingswaarde van de stoffen als bedoeld in artikel 1, eerste lid, kleiner is dan 20 inwonerequivalenten”.

Van verschillende zijden reageerde men in de commissie bij het onderhavige agendapunt op hetgeen door artikel 17 van het ontwerp voorzien wordt.

Vele leden zouden gaarne de mogelijkheid van heffing door omslaan over het leidingwaterverbruik voorop zien staan. Het kwam hun voor, dat hiermede een belangrijke vereenvoudiging kan worden bereikt, zeker als ook de heffing van rioolbelasting hierin wordt betrokken. Naar hun mening dient de norm voor een zodanige wijze van heffing verhoogd te worden tot 1000 inwonerequivalenten.

Verskillende leden wilden in dit verband wijzen op een probleem, dat naar hun inzicht de gemeenten dwars zal zitten. Zij constateerden, dat een zuiveringschap op grond van het voorgestelde 2de lid van artikel 16 een integrale vergoeding van zijn kosten kan verkrijgen. Is het niet zo, dat de gemeenten daarentegen slechts op grond van artikel 281 van de gemeentewet een „billijke bijdrage” in hun kosten kunnen vorderen?

Enkele leden zouden eveneens een verhoging van de eerdergenoemde norm op prijs stellen. Deze leden signaleerden een bezwaar, dat vooral door de wasserijen naar voren was gebracht. In die bedrijfstak vreest men voor een dubbel belasting als men de norm handhaaft op een laag aantal inwonerequivalenten. Hierbij wordt – zo meent men – uitgegaan van het in huis houden van de was.

In antwoord op de gemaakte opmerkingen bracht de bewindsman allereerst naar voren, dat het ontwerp geen inningsmethode voorschrijft. Het kwam hem efficiënt voor, dat de gemeenten in het algemeen de heffingen te zamen met andere belastingen (b.v. voor de riolen) innen. Het is mogelijk het waterverbruik als grondslag, zoals voorzien in het eerste lid van het voorgestelde artikel 17, te hanteren. De bewindsman deelde mede, dat in de provincie Gelderland wordt onderzocht of de afvalwaterlozingen op die manier kunnen worden aangeslagen.

De Minister zette vervolgens uiteen, dat de gemeenten die zelf beheerder zijn van zuiveringsinstallaties, wel degelijk hun kosten geheel vergoed kunnen krijgen. Door artikel 287 van de gemeentewet wordt hun zelfs een „matige winst” toegestaan. Bovendien kunnen de gemeenten evengoed als andere kwaliteitsbeheerders van de bevoegdheden, in artikel 16 van het ontwerp voorzien, gebruik maken. De bewindsman onderstreepte, dat de centrale rioleringen niet onder de voorgestelde wet vallen.

Van de zijde van de Minister werd ten slotte medegedeeld, dat het inwonerequivalent een door onderzoekingen vastgestelde gemiddelde waarde weergeeft. Het is terecht, dat voor de wasserijen dat zelfde gemiddelde wordt gebruikt als norm, omdat deze bedrijven de kosten van zuivering verhogen.

C. Bestaande en toekomstige waterverontreiniging

28.

Onderscheid bij subsidieverlening tussen bestaande lozingen, toenemende lozingen en nieuwe lozingen.

De Minister verwees naar aanleiding van dit agendapunt allereerst naar het gestelde in de memorie van antwoord (blzz.

19 e.v.), waaruit blijkt, dat geen aanleiding aanwezig is om bijdragen uit 's Rijks kas te verlenen voor maatregelen, die door nieuwe lozers met het oog op het tegengaan van verontreiniging van het oppervlaktewater moeten worden getroffen. Subsidieverlening voor nieuwe lozingen zou een omhuizing betekenen van het tot nu toe gevolgde beleid, zonder dat de noodzaak hiertoe is gebleken.

Ook ten aanzien van maatregelen tot opheffing van de veruiling door bestaande lozingen geldt – zo stelde de bewindsman – het beginsel, dat de kosten ten laste van de afvalwaterlozers komen en dat subsidie slechts zal worden verleend voor zover dit nodig is om te hoge lasten voor de belanghebbenden te voorkomen. Deze omstandigheid zal zich echter in het algemeen bij vestiging van nieuwe industrieën niet voordoen, omdat nieuwe industrieën te hoge lasten mede kunnen voorkomen door de keuze van de vestigingsplaats.

Nadat de nodige voorzieningen tot sanering van de verontreiniging door bestaande lozingen in een gebied tot stand zijn gebracht, zal – aldus de Minister – voor uitbreiding van deze voorzieningen in verband met de toeneming van de lozingen van afvalstoffen geen subsidie uit 's Rijks kas worden verleend. Zoals eerder reeds besproken, verkrijgen alle zuiveringsinstallaties bij de bouw een zekere overcapaciteit om de toeneming van de lozingen in de eerste tijd te kunnen opvangen. Door deze toeneming zullen de exploitatiekosten voor de installaties per i.e. aanvankelijk afnemen om later weer te stijgen indien tot uitbreiding van een installatie moet worden overgegaan. De bewindsman deelde mede, dat er nog overleg gaande is tussen de betrokken departementen over de vraag hoe uitbreiding van bedrijven het doelmatigst kan worden opgevangen.

29.

Berekening van de lasten welke op de industrie gaan drukken.

De Minister verklaarde dat de lasten welke op de industrie gaan drukken, thans nog niet exact kunnen worden berekend. In de memorie van antwoord is getracht zeer globaal een indruk te geven van de lasten die uit de maatregelen tot opheffing van de vervuiling door de thans bestaande lozingen voor de industrie in het algemeen zullen kunnen voortvloeien. Hierbij merkte de bewindsman nog op, dat de lasten voor de industrie in het algemeen gunstig uitvallen omdat een groot gedeelte van de industriële afvalstoffen (meer dan 70 pct.) wordt afgevoerd op bij het Rijk in beheer zijnde wateren. Hiervoor zal een relatief lage heffing zijn verschuldigd.

30.

Subsidiëring aan de industrie onder dezelfde voorwaarden als aan openbare lichamen.

De bewindsman zette uiteen dat in het stelsel van het wetsontwerp de kosten van de maatregelen die binnen een bepaald gebied met het oog op de opheffing van de verontreiniging van de oppervlaktewateren zullen worden getroffen, in beginsel gezamenlijk moeten worden gedragen door allen die afvalstoffen op deze wateren brengen. Indien de uit deze maatregelen voor de gezamenlijke afvalwaterlozers voortvloeiende lasten te hoog zouden worden, zal aanleiding bestaan tot subsidieverlening ten behoeve van de volgens het bestrijdingsplan voor dat gebied tot stand te brengen werken. Deze subsidie zal uiteraard worden verleend aan het lichaam, waaraan de zorg voor de goede hoedanigheid van de oppervlaktewateren binnen dat gebied is toevertrouwd. Subsidiëring aan individuele lozers – of dit nu industrieën of gemeenten betreft – past niet in het systeem van de wet.

D. Een eventuele werkverplichting

31.

Kan de Minister aangeven op welke wijze – als er geen werkverplichting is – grote industriële vervuilers die een eigen zuiveringsinstallatie conform het bestrijdingsplan zouden moe-

ten bouwen, ertoe kunnen worden gebracht tot die bouw over te gaan, zolang zij de heffing op de voorgeschreven wijze betalen?

De Minister wees erop, dat het wetsontwerp de mogelijkheid opent om een grote industriële vervuiler te verplichten tot b.v. het bouwen van een eigen zuiveringsinstallatie. Immers, voor zijn lozing heeft hij een vergunning ingevolge artikel 1, eerste lid, nodig. In bedoelde vergunning zullen ongetwijfeld voorwaarden worden opgenomen, die moeten leiden tot vermindering en zelfs tot beëindiging van de vervuiling. Indien de vergunninghouder nalaat de voorwaarden na te komen, dan kan ten opzichte van hem artikel 23 (voorziening op kosten van de overtreder) worden toegepast, en kunnen ook op grond van artikel 27 straffen worden opgelegd. Naar het inzicht van de bewindsman zijn in dit wetsontwerp derhalve voldoende regelen gegeven om een bepaalde grote industriële vervuiler in de pas te laten lopen met een opgezet bestrijdingsplan.

IV. TECHNISCHE ASPECTEN

32.

Wordt de heffing per i.e., gezien het gestelde op blz. 24 van de memorie van antwoord, linkerkolom, in de toekomst ook aangepast aan een eventuele verdere stijging van de gemiddelde waarde van de zuurstofbehoefte per i.e. in ons land, in het bijzonder voor die lozingen waar door het ontbreken van zuiverings technische werken geen verband met de kosten van zuivering is terug te vinden?

De Minister deelde mede dat de zuurstofbehoefte per i.e. voor Nederlandse omstandigheden vooralsnog als een constante rekengrootheid kan worden aangehouden. De betekenis van deze rekengrootheid is die van een objectief criterium voor de berekening van de verhouding tussen de bijdragen van de bevolking en de industrie in de kosten van de zuiveringsmaatregelen.

Het niveau van de heffing wordt bepaald door de te nemen maatregelen. Niet alle lozingen zullen aan zuivering moeten of kunnen worden onderworpen; deze lozingen van ongezuiverd afvalwater zijn mogelijk, omdat andere vervuilers wel zuiveren. Langs deze weg ontstaat wel degelijk een verband tussen lozingen van gezuiverd afvalwater en de toegelaten lozingen van ongezuiverd afvalwater. Indien de gemiddelde waarde van de zuurstofbehoefte per inwoner in de verdere toekomst mocht stijgen, dan zal de vergelijkingsbasis met het industriële afvalwater (het begrip inwoner-equivalent) hieraan zeker moeten worden aangepast. Hierbij tekende de bewindsman aan, dat bij stijging van de hoeveelheid afvalstoffen in het huishoudelijke afvalwater de kosten van zuivering zullen stijgen. Door wijziging van de getalwaarde van het inwoner-equivalent zal deze kostenstijging niet aan de industrie worden doorberekend.

33.

Volgens artikel 18, lid 3, zullen bij algemene maatregel van bestuur richtlijnen worden gegeven voor de heffingen op de lozing van niet-zuurstofbindende afvalstoffen. Kan de Minister thans iets mededelen over de criteria die hierbij zullen worden toegepast, in het bijzonder voor koelwater en industrieel afvalwater?

De bewindsman achtte het thans nog niet mogelijk om met betrekking tot de heffingen op lozingen van niet-zuurstofbindende afvalstoffen richtlijnen te geven.

De bij de lozing toe te stane hoeveelheden van deze stoffen moeten voorshands geheel door middel van de vergunningsvoorwaarden binnen de grenzen van het toelaatbare worden gehouden. In vergelijking tot de totale inkomsten uit de heffingen op zuurstofbindende afvalstoffen zouden overigens slechts geringe inkomsten uit eventuele heffingen op niet-zuurstofbindende afvalstoffen kunnen worden verkregen.

Criteria voor een heffing op de lozing van koelwater kon de Minister op dit moment evenmin geven. Het koelwatervraagstuk is – zo deelde hij mede – evenwel vooral voor de toekomst

stige energievoorziening van Nederland van een dusdanige betekenis, dat dit vraagstuk thans in de Algemene Werkgroep Waterhuishouding in studie is genomen. In het kader van deze studie wordt samengewerkt met de Samenwerkende Elektriciteits-Productiebedrijven (S.E.P.).

34.

Lozingen op zee door middel van persleidingen. Is verontreiniging van de Noordzee in voor visstand en strandrecreatie voldoende mate uitgesloten? Moet uit recente uitspraken van de directeur van het R.I.Z.A. worden afgeleid, dat hieromtrent een aparte wet in voorbereiding is?

Bij lozing in zee door middel van persleidingen is verontreiniging van de Noordzee in voor de visstand en strandrecreatie schadelijke mate voldoende uit te sluiten, zo verklaarde de Minister. In verband hiermede moet in bepaalde gevallen de mogelijkheid worden opgehouden om voorzieningen te treffen tot desinfectie van het geloosde effluent. Voorts achtte de bewindsman een stringent toezicht nodig op de lozingen van industrieën in het rioolstelsel, dat op de persleiding naar zee is aangesloten. Een dergelijk toezicht achtte hij in ons land en trouwens ook elders, nodig, omdat bepaalde afvalstoffen die schade kunnen toebrengen aan het maritieme milieu, daarin toch terecht komen via de andere wegen waarlangs het oppervlaktewater in Nederland naar zee wordt afgevoerd.

In een gesprek met de burgemeester van Noordwijk heeft de directeur van het R.I.Z.A. er onlangs op gewezen – zo deelde de Minister ten slotte mede –, dat door de toevoeging aan het onderhavig wetsontwerp van een nieuw vierde lid aan artikel 1 deze aangelegenheid beter in de hand zal kunnen worden gehouden. De mededeling, dat hiervoor een aparte wet in voorbereiding is, is door genoemde directeur niet gedaan. De berichten die hierover in de pers zijn verschenen, berusten derhalve op een misverstand.

Hierom gevraagd door enige leden, lichtte de Minister de voorgestelde wijziging in het ontwerp toe met de verzekering, dat dan ook een vergunning zal kunnen worden gegeven aan een provincie, indien deze afvalstoffen brengt in het water van de volle zee. Hij verklaarde, dat de plannen voor een eventuele afwatering in de Dollart in oost-Groningen nog slechts in een voorbereidend stadium verkeren.

35.

De mogelijkheden van afvalwaterzuivering met mattenbies (scirpus lacustus).

De bewindsman vertelde, dat er door een aantal onder het Ministerie van Verkeer en Waterstaat ressorterende diensten een onderzoek wordt ingesteld naar de mogelijkheid om met behulp van biezenvelden afvalwater te reinigen. Dit onderzoek heeft gedurende één jaar plaats gevonden en zal nog worden voortgezet. In dit stadium is reeds gebleken, dat deze methode voor zuivering van afvalwater wat zijn toepassingsmogelijkheden betreft, duidelijke grenzen kent. De beperkingen liggen in de vereiste terreingrootte (per 2000 inwoners 1 ha) en in het feit, dat deze methode slechts in de zomer kan worden gebruikt in verband met het afsterven van de bies in de winter. De Minister verwachtte, dat met biezenvelden een goede oplossing kan worden verkregen voor bij voorbeeld kampeerterrinen, waar immers slechts in de zomerperiode afvalwater wordt geloosd. Hij achtte echter het geven van een afgerond oordeel over deze zuiveringsmethode in dit stadium nog niet goed mogelijk.

V. DIVERSE PUNTEN

36.

Betekent verbranding zoals besproken in de memorie van antwoord op blz. 26, linkerkolom, niet een verplaatsing van het probleem van de waterverontreiniging naar dat van de luchtverontreiniging?

Naar de mening van de bewindsman zullen, indien verbranding van afvalstoffen zou kunnen leiden tot luchtverontreiniging, aan de daartoe te bouwen inrichtingen zodanige voor-

zieningen moeten worden aangebracht, dat luchtverontreiniging wordt voorkomen. In de meeste gevallen is de uitvoering van dergelijke voorzieningen technisch zeer wel mogelijk.

37.

Op welke praktische gegevens kan de Minister afgaan als hij op blz. 26 (rechterkolom) van de memorie van antwoord stelt dat een verbod op het in de handel brengen van harde detergents overbodig zal zijn? Acht de Minister het verantwoord om een dergelijk verbod buiten beschouwing te laten zolang hem niets of slechts weinig bekend is over de mate waarin na verloop van tijd de harde wasmiddelen door de zachte worden vervangen? Hoe groot is de import van harde detergents? Is het besluit van de Vereniging van Nederlandse Zeepfabrieken bindend, in zoverre dat er sancties worden toegepast? Hoe staat het met een eventuele wijziging van de Warenwet in verband met de wasmiddelen?

De Minister kon in antwoord op deze vragen allereerst mededelen dat er geen import van harde detergents plaatsvindt. Alle Nederlandse fabrikanten en ook de grote buitenlandse fabrikanten, die in Nederland een verkooporganisatie hebben en lid zijn van de Nederlandse Vereniging van Zeepfabrikanten, importeren slechts zachte detergents. Ook de import van wasmiddelen op synthetische basis, waarin harde detergents verwerkt zijn, is – gelet op de grote Nederlandse markt van wasmiddelen – te verwaarlozen. De Nederlandse zeepfabrikanten produceren zoveel wasmiddelen, dat buitenlandse producten – behalve voor zover afkomstig van fabrikanten die bij de Nederlandse organisatie zijn aangesloten – niet op de markt komen.

De Minister zette uiteen dat de Nederlandse Vereniging van Zeepfabrikanten bezig is ter naleving van de genoemde afspraken met het opbouwen van een controle-apparaat. Is er een fabrikant die zich niet aan de gesloten overeenkomst houdt, dan kan de vereniging hem wegens contractbreuk voor de burgerlijke rechter aanspreken. Opzegging van de overeenkomst is alleen mogelijk als er zodanige concurrentie van producten met harde grondstoffen zou ontstaan dat nakoming van de overeenkomst in redelijkheid niet kan worden verlangd.

Indien mocht blijken – zo besloot de bewindsman – dat de zeepfabrikanten het in de handel brengen van zeepmiddelen met harde detergents langs civielrechtelijke weg onvoldoende kunnen tegengaan, dan zal publiekrechtelijk worden opgetreden door een wijziging van het Wasmiddelenbesluit. Hierin zal dan een verbod op het in de handel brengen van wasmiddelen met harde detergents worden opgenomen.

38.

Is het wel billijk te stellen dat tuinderijen meer belang hebben bij zuiver water dan andere bedrijven? Waarom zijn de tuinderijen niet uitgesloten van de mogelijkheid tot heffing van een extrabijdrage via het watergebruik?

Tuinderijen kunnen in tweeërlei opzicht – zo reageerde de Minister op deze vragen – bij de verontreiniging van de oppervlaktewateren zijn betrokken. In de eerste plaats zijn ze dit als belanghebbenden door hun behoefte aan water dat aan bepaalde eisen voldoet voor besproeiing. In de tweede plaats kunnen tuinderijen door het gebruik van bestrijdingsmiddelen gevaar opleveren voor de kwaliteit van het oppervlaktewater. In de regeling, krachtens artikel 1, derde lid, te treffen, zullen zo nodig voorschriften worden gegeven om gevaarlijke verontreinigingen te voorkomen.

De bewindsman achtte het juist, dat waar bijzondere eisen aan het water gesteld worden – misschien zal dat ook bij andere bedrijven het geval zijn, bij voorbeeld het drinkwaterbedrijf – ook een bijzondere bijdrage wordt geheven. De tuinderijen zijn slechts genoemd als voorbeeld van deze stelling.

39.

Naar aanleiding van het gestelde in de memorie van antwoord op blz. 27 (linkerkolom) wordt gevraagd hoe de Friese boezem beschouwd wordt, die toch buiten waterschapsverband ligt.

Naar de mening van de Minister betekent het feit, dat Frieslands boezem niet in waterschapsverband is gebracht geenszins, dat in het op de boezem afwaterende gebied geen waterschappen zijn. Integendeel, behoudens enkele smalle stroken en gronden die minder goed voor cultuur geschikt zijn en die bij hoge standen van de boezem als waterberging dienen, is het gehele gebied in waterschappen ingedeeld. Bovendien – zo besloot de Minister – heeft de provincie bevoegdheden daar waar een waterschap ontbreekt.

40.

Naar aanleiding van het gestelde in de memorie van antwoord op blz. 27, linkerkolom, wordt gevraagd of onder normaal aquatisch leven alleen de fauna (b.v. vis) wordt verstaan of ook de flora.

Het normale aquatisch leven – zo lichtte de bewindsman de aangehaalde woorden toe – omvat alle in water voorkomende organismen, zowel dierlijke als plantaardige, zowel macro- als micro-organismen. De micro-organismen verdienen speciale aandacht omdat deze van essentiële betekenis zijn voor de zich in het water afspelende zelfreinigingsprocessen. Door deze zelfreinigingsprocessen worden schadelijke bacteriën (ziektekiemen e.d.) geëlimineerd en tevens andere in het oppervlaktewater gebrachte afvalstoffen afgebroken.

VI. ARTIKELEN

41.

Het ontbreken van definities van de begrippen werk, afvalstoffen, verontreinigende of schadelijke stoffen, oppervlaktewateren.

Inderdaad – zo erkende de bewindsman – ontbreken in het wetsontwerp en in de memories definities van de hiergenoemde begrippen. Naar zijn mening bestaat echter aan bedoelde definities geen behoefte, omdat de begrippen voor zich spreken en ook zo ruim mogelijk moeten worden toegepast. De genoemde begrippen zijn in het wetsontwerp juist ingevoerd, omdat zij een ruime betekenis hebben en toepasselijk moeten zijn op de eindeloos gevarieerde realiteit. Het belang ter behartiging waarvan dit wetsontwerp aan het parlement is voorgelegd, achtte de bewindsman zo groot, dat men niet het risico mag lopen van onvoldoende behartiging ervan, doordat men gebonden is aan een al te zeer beperkte begripsbepaling. Dat hierdoor voor de administratie de verleiding zou kunnen ontstaan om betrekkelijk willekeurig deze begrippen te hanteren, achtte de bewindsman hoogst onwaarschijnlijk. Deze begrippen kunnen trouwens altijd in geval van vervolging worden getoetst door de strafrechter en in geval de beslissing in beroep wordt aangevallen, omdat de bedoelde begrippen onjuist zouden zijn gehanteerd, door de Kroon.

42. *Artikel 1*

a. Dekken de begrippen „werk” bedoeld in lid 1 en „werk” in lid 2 elkaar? In lid 2 wordt een kunstwerk bedoeld zoals een riolering en in lid 1 kan volgens de memorie van antwoord, blz. 28, linkerkolom, ook een vuilnisauto of een ander transportmiddel voor afval als werk worden opgevat.

De Minister deelde mede, dat het begrip „werk” in het eerste lid, dezelfde inhoud heeft als in het tweede lid. Hij merkte op, dat het lozingsverbod van het eerste lid ook van toepassing is op degene, die „met behulp van een daartoe bestemd werk” bewerkstelligt, dat de stof, als bedoeld in de onderhavige bepaling, in een oppervlaktewater terecht komt. Om onder het in het eerste lid vervatte verbod te vallen, is het niet vereist, dat iemand de daar bedoelde stoffen letterlijk tot in het oppervlaktewater brengt.

Het is in de opvatting van de bewindsman wel wezenlijk voor een „werk” in de zin van dit artikel, dat het gebonden is aan een vaste plaats. Hieronder valt derhalve niet een vuilnisauto of een ander transportmiddel. Mocht blijken, dat er regelmatig oppervlaktewater verontreinigd wordt, doordat men de in artikel 1, eerste lid, genoemde stoffen erin brengt met b.v.

een vuilnisauto of een ander transportmiddel – de Minister dacht hierbij ook aan olie-afval van schepen – dan zal hier tegen worden opgetreden door in de algemene maatregel van bestuur op grond van de eerste zin van het derde lid een dergelijke verontreiniging te verbieden. De eerste zin van lid 3 van artikel 1 geeft immers aan de Kroon de bevoegdheid af te wijken van het in het eerste lid gestelde vereiste, dat de lozing, wil zij onder de verbodsbepaling vallen, moet geschieden „met behulp van een daarvoor bestemd werk”. Wat betreft het storten van afvalstoffen met behulp van vaartuigen zal in ieder geval een verbod tot lozen zonder vergunning worden vastgesteld.

b. Dienen niet onder het begrip „oppervlaktewateren” ook te vallen niet onder beheer van een openbaar lichaam staande plassen, vijvers etc?

De Minister verklaarde dat de aangeduide wateren reeds onder het genoemde begrip vallen. Hij bracht in herinnering wat hierover gesteld is in de memorie van toelichting op blz. 14 (linkerkolom, 2de alinea).

c. Hoe denkt de Minister over de van provinciale zijde naar voren gebrachte wenselijkheid van wijziging of schrapping van het 2e lid van artikel 1 opdat de situatie van het oorspronkelijke ontwerp herleve, waarin de kwaliteitsbeheerder ook bevoegdheden bezat ten aanzien van de indirecte lozer? Heeft men in Utrecht niet zeer gunstige ervaringen met het verbod van het hebben of maken van een rioolaansluiting waarmee bedrijfsafvalwater in een centrale riolering wordt gebracht, behoudens ontheffing door G.S.?

Wat de inhoud betreft komt – naar de bedoeling van de Minister – het tweede lid van artikel 1 van het gewijzigd ontwerp overeen met het vierde lid van het bij de Kamer oorspronkelijk ingediende ontwerp, zodat geen wijziging in de situatie is gebracht. De opneming van de onderhavige bepaling had en heeft juist ten doel te voorkomen dat alle aangeslotenen op een centrale riolering ook nog een vergunning zouden behoeven op grond van artikel 1, eerste lid, zulks mede ter voorkoming van de daaraan verbonden omvangrijke administratieve arbeid. De kwaliteitsbeheerder zal dan echter toch nog ten aanzien van de lozing van bedrijfsafvalwater invloed kunnen doen gelden. Bij het verlenen van een vergunning aan de beheerder van een centrale riolering zullen immers voorschriften kunnen worden gegeven wat betreft de hoeveelheid en de aard van de afvalstoffen, die mogen worden afgevoerd. De beheerder van de riolering moet dan zorg dragen dat geen aansluitingen worden toegestaan, waardoor hij de aan hem gegeven voorschriften niet zou kunnen nakomen. Het is ook mogelijk dat in de vergunning aan de beheerder wordt verboden vergunning te verlenen voor aansluitingen van bedrijven of bepaalde categorieën van bedrijven, alvorens de kwaliteitsbeheerder hiermede heeft ingestemd. Het kwam de Minister voor dat deze meer eenvoudige methode – waarmede eveneens het voor ogen staande doel kan worden bereikt – te verkiezen is boven de methode van de provincie Utrecht.

d. Het verbinden van voorschriften aan een vergunning ex artikel 1, lid 5.

In het gewijzigde ontwerp van wet is het woordje „uitsluitend” weggelaten – zo verklaarde de Minister – omdat aan dit woordje geen behoefte bestond. De Minister achtte het vanzelfsprekend, dat aan een vergunning slechts voorwaarden kunnen worden verbonden, die strekken tot bescherming van de belangen waarvoor het vereiste van vergunning is gesteld. Behoorlijk bestuur impliceert dit en het behoeft dan ook niet uitdrukkelijk in de wet te worden vastgelegd. De memorie van antwoord (blz. 29, linkerkolom) stelt ook duidelijk – zo bracht de bewindsman in herinnering –, dat het nieuwe vijfde lid van artikel 1, qua inhoud, gelijk is aan het derde lid van artikel 1 van het oorspronkelijk wetsontwerp. In de commissie rees naar aanleiding van deze opmerkingen nog de vraag, of het genoemde woordje niet behouden moet blijven, nu het ook geen kwaad

kan. De bewindsman zegde toe zich hieromtrent te zullen be-
raden ¹⁾).

43. Artikel 3

*Is de formulering welke spreekt van oppervlaktewateren in
beheer bij het Rijk en daarmee „in open verbinding staande
havens” onduidelijk? In open verbinding met deze havens
staan toch vaak delen van kanalen of rivieren?*

Door de aanvulling van artikel 3, lid 1, met de woorden
„en daarmee in open verbinding staande havens” had de
bewindsman beoogd, mede onder het regime van de rijks-
wateren te brengen de havens, die daarvan in feite een onder-
deel vormen, doch bij de oorspronkelijke redactie niet onder
dit regime zouden vallen omdat het beheer bij anderen dan het
Rijk berust. Bij de meeste aan rijkswateren gelegen havens
zal de vaststelling, dat deze een onderdeel vormen van een rijks-
water geen moeilijkheden opleveren; voor aansluiting van der-
gelijke havens aan rijkswateren is namelijk veelal een vergun-
ning vereist. Bij oudere havens is het niet uitgesloten, dat in
een bepaald geval niet direct duidelijk blijkt of deze onderdeel
vormen van een rijkswater dan wel van een niet bij het Rijk in
beheer zijnd water. In overleg met gedeputeerde staten van de
betrokken provincie zal dan moeten worden bezien tot wiens
beheer de haven moet worden gerekend. Aangezien men toch
tot een oplossing moet komen, ook indien bedoeld overleg niet
tot resultaten leidt, kondigde de bewindsman een voorstel bij
nota van wijzigingen aan, tot aanvulling van het eerste lid van
artikel 3 met een zin van ongeveer de volgende inhoud:

„In geval van twijfel wordt door Onze Minister van Verkeer
en Waterstaat na overleg met gedeputeerde staten van de pro-
vincie, waarin het oppervlaktewater is gelegen, beslist of er
sprake is van een haven als bedoeld in de vorige zin”.

44. Artikel 4, lid 3

*Moeten hier ook niet de Ministers van Landbouw en van
Economische Zaken worden genoemd?*

De Minister deelde mede, dat het mede verantwoordelijkheid
nemen voor deze materie beperkt is tot degene, die bij de
feitelijke uitvoering van deze wet een taak heeft. Dit wil – zo
benadrukte hij – evenwel geenszins zeggen, dat andere Ministers
niet in de gelegenheid zullen worden gesteld om hun belangen,
die bij deze algemene maatregel van bestuur kunnen zijn be-
trokken, tot gelding te brengen. Immers, bedoelde algemene
maatregel van bestuur zal aan de Raad van de Waterstaat
worden voorgelegd. In de onder deze raad ressorterende vaste
Commissie voor de Waterverontreiniging, aan welke door de
raad het ontwerp zal worden gezonden om advies, zullen ook
vertegenwoordigers van andere departementen zitting hebben.
Ten slotte passeert de maatregel ook nog de Ministerraad.

45. Artikel 5

a. *Is niet opnemng van een termijn in het eerste lid voor de
verlening van goedkeuring aan provinciale verordeningen ge-
wens, b.v. analoog aan artikel 164 Provinciewet, artikel 34
Waterstaatswet 1900 of 230 Gemeentewet?*

De bewindsman achtte een voorziening als hiergevraagd niet
nodig, omdat artikel 164 van de Provinciewet zelf hier van toe-
passing is. Dit artikel bepaalt „De beslissing omtrent een besluit
dat aan Onze goedkeuring is onderworpen wordt genomen bin-
nen drie maanden na de dag, waarop het ter goedkeuring is
ingezonden”. Onder „een besluit” in dit artikel is begrepen een
besluit genomen door de staten van een provincie ingevolge arti-
kel 5, eerste lid, van het ontwerp.

b. *Is niet een waterstaatkundige beschrijving van de in lid 3
bedoelde oppervlaktewateren behorende tot het gebied van*

¹⁾ Kort na het overleg ontving de commissie de volgende mededeling
van de bewindsman:

„In het vijfde lid van artikel 1 (gewijzigd ontwerp) komt het woordje
„uitsluitend” niet meer voor, omdat hieraan in verband met de duidelijke
verworvenheden van het hedendaagse administratieve recht geen enkele
behoefte bestaat. Dat in oudere wetgeving dit woordje wel voorkomt, is
het gevolg van het feit, dat de norm, dat de overheid zich dient te onthouden
van misbruik van bevoegdheid vroeger minder algemeen werd aanvaard.”

*meer dan één provincie gewens? Is de uit deze bepaling voort-
vloeiende verplichting tot het nemen van een gemeenschappe-
lijk besluit door de provinciale staten van de betrokken provin-
cies niet inefficiënt?*

Alle wateren zijn met betrekking tot het onderwerp van
deze wet verdeeld in 2 categorieën, aldus de Minister, te weten
rijkswateren en andere wateren. De zorg voor laatstgenoemde
categorie berust bij dié provincie, waarin de wateren zijn
gelegen. In het systeem van de wet kan er dus geen twijfel
over bestaan wie of welke provincie verantwoordelijk is voor
de kwaliteit van een oppervlaktewater. Het is een kwestie
van feitelijk constateren in welke provincie het oppervlakte-
water gelegen is.

Artikel 5, derde lid, voert echter door zijn terminologie
– zo erkende de bewindsman – onduidelijkheden in, welke
beter vermeden kunnen worden. Het invoeren van een vereiste,
dat voor alle grensoverschrijdende wateren een gemeenschape-
lijk statenbesluit nodig is, kwam hem inderdaad niet gewens
voor. Moet immers het waterverontreinigingsprobleem in een be-
paalde streek worden opgelost in samenwerking met de
naastgelegen provincie, dan hebben de staten onder de huidige
wetgeving reeds voldoende mogelijkheden om zulks te reali-
seren. Men kan hier denken aan de figuur, dat de zorg voor de
waterkwaliteit bij gemeenschappelijk besluit wordt opgedragen
aan een openbaar lichaam, als bedoeld in de Wet Gemeen-
schappelijke Regelingen of aan een interprovinciaal water-
schap. In bedoeld besluit zullen de staten dan ook ongetwijfeld
een regeling treffen voor het van toepassing zijn van de in
artikel 5, eerste lid, bedoelde verordening van bv. één der
provincies. In geval de provincies zich onverhoopt in zo'n
geval niet met elkander zouden kunnen verstaan, dan kan op
grond van artikel 4 van de Waterstaatswet 1900 de Kroon in
een regeling voorzien. De Minister kondigde aan in de nota
van wijzigingen het derde lid van artikel 5 te laten vervallen.

46. Artikel 9

*Is het billijk om de vergoeding voorzien in dit artikel ten
laste te brengen van het bestuur, dat de beschikking tot wijzi-
ging of intrekking in eerste aanleg heeft genomen? Vooreerst
kan een vergunning tot lozing in beroep zijn verleend door
gedeputeerde staten of de Kroon, na in eerste instantie te zijn
geweigerd door de beheerder van het water. Indien later wijzi-
ging of intrekking plaatsvindt, is er geen reden om het eerst
betrokken openbaar lichaam met betaling van schadevergoeding
te belasten. Is het voorts juist, dat lopende vergunningen onder
de werking van de wet gaan vallen en derhalve ook onder de
schaderegeling? Is deze consequentie misschien te vermijden
door opzegging van de vergunning met ingang van de inwer-
kingtreding van de wet? Zijn niet noch de waterschappen, noch
de gemeenten, evenmin zelfs de provincie kapitaalkrachtig
genoeg om de vergoeding wegens intrekking of wijziging
van een vergunning aan een groot bedrijf voor hun rekening
te nemen? Dreigt hier niet een patstelling als gevolg van de
zware eisen die een groot bedrijf op tafel kan leggen?*

De Minister zette uiteen, dat de gang van zaken zoals in
het ontwerp voorzien als volgt zal zijn.

De beheerder van een oppervlaktewater weigert een vergun-
ning. Iemand gaat tegen deze weigering in beroep. Gedeputee-
erde staten of de Kroon verlenen daarna alsnog vergunning.
De oorspronkelijke aanvrager van de vergunning mag dus
lozen. Indien de beheerder van het oppervlaktewater nu deze
door gedeputeerde staten of de Kroon verleende vergunning
wijzigt of intrekt, dan zal hij ook de schade, die daaruit voor
vergunninghouder voortvloeit binnen de grenzen van het derde
lid van artikel 9, moeten vergoeden.

Doet de zojuist geschetste situatie zich voor dan betekent dit,
dat de beheerder van het oppervlaktewater door de weigering
van de vergunning destijds naar de mening van het hoger
administratief gezag onjuist heeft beslist. De beslissing van het
hoger gezag komt voor de beslissing van de beheerder van het
oppervlaktewater in de plaats. Wijziging of intrekking van zo'n
vergunning betekent dus wijziging of intrekking van een ver-

gunning van de beheerder zelf en derhalve is het billijk, dat ook hij de daaruit voortvloeiende schadevergoeding betaalt.

De Minister bevestigde, dat lopende vergunningen vallen onder de werking van artikel 9, derde lid, en derhalve voor schadevergoeding in aanmerking komen. Deze constructie is bewust gekozen. Mede op grond van de zich heden ten dage in de praktijk voordoende tendens achtte hij het juist, dat *bestaan*de lozers, die ten gevolge van het in werking treden van deze wet verplicht worden tot uitgaven, die zij zonder deze wet niet zouden behoeven te doen, in aanmerking komen voor een schadevergoeding binnen de grenzen van artikel 9, derde lid.

Voor wat betreft de opmerking, dat noch de waterschappen, noch de gemeenten of provincies voldoende kapitaalcrachtig zijn om bedoelde schadeclaims te kunnen financieren, wees de bewindsman erop, dat het ontwerp een nieuwe wettelijke basis opent om de kosten van zuiveringsmaatregelen te kunnen financieren. Het intrekken of wijzigen van vergunningen zal natuurlijk eigenlijk steeds een maatregel zijn tot het tegengaan en tot het voorkomen van verontreiniging van oppervlaktewateren. Er worden hier derhalve nieuwe uitgaven gecreëerd, maar daar staat ook een nieuwe bron van inkomsten tegenover.

De bewindsman herhaalde tenslotte, dat indien de kosten van de zuiveringsmaatregelen tot onaanvaardbare hoogte stijgen – hetgeen mogelijkwerijs zou kunnen geschieden door de hierbedoelde schadevergoedingen – ook artikel 22, derde lid, van toepassing zal zijn.

Vele leden hadden begrepen, dat dit systeem klopt wanneer door een nieuwe beschikking de lasten voor een bedrijf verzaard worden. Hoe staat het echter met de misschien minder frequente situatie waarbij de lasten achteraf beschouwd te hoog zijn geraamd door de beheerder. De bewindsman meende dat dit probleem alleen zou kunnen optreden als een beheerder, hangende een beroep de beschikking bij voorraad uitvoerbaar verklaart. Hij achtte het billijk dat in een zodanige situatie het risico in het algemeen ook bij de beheerder ligt. De Minister kondigde aan bij de behandeling van artikel 15 nader op dit punt te zullen ingaan.

47. Artikel 11

Is de fictie welke in het leven wordt geroepen door de tweede volzin van het voorgestelde derde lid wel elegant te noemen tegenover de betrokkene?

De Minister zette uiteen, dat de beslissing vaak uitgesteld wordt ten behoeve van het betrokken bedrijf. Het gevaar moet vermeden worden, dat dit uitstel op een gegeven moment kan worden opgevat als een vrijbrief tot vervuiling. Niettemin – zo gaf de Minister toe – is het niet juist het risico te nemen

1) Kort na het overleg ontving de commissie nog de volgende mededeling van de Minister.

„Op de vraag, of het aanbeveling verdient in artikel 11, lid 3, te bepalen, dat de vergunning geacht wordt te zijn verleend, indien niet op tijd is beschikt, is uitvoerig ingegaan in de memorie van antwoord bij dit artikel.

Indien ik de nu naar voren gebrachte bezwaren tegen dit lid juist interpreteer, bestaan deze eigenlijk hierin, dat de voorgestelde regeling thans zo is, dat iemand een aanvraag indient, gedurende een jaar niets hoort van het bevoegde gezag en dan na maximaal één jaar geacht wordt een weigering op zijn aanvraag te hebben gekregen. Na deze fictieve weigering heeft hij dan binnen 30 dagen een recht van beroep, maar hij heeft geen bericht van deze fictieve weigering ontvangen, zodat de kans niet denkbeeldig is dat het beroepsrecht, zoals neergelegd in dit artikel, in de praktijk illusoir blijkt te zijn.

Vooreerst zij nog opgemerkt, dat de aanvrager uiteraard bericht dient te ontvangen van de verdaging van de beslissing, als bedoeld in artikel 11, lid 3.

Ten einde aan het bezwaar van de commissie tegemoet te komen, stel ik mij voor in een nota van wijziging de laatste zin van artikel 11, laatste lid, in de volgende zin te wijzigen:

„In dit geval staat voor de aanvrager beroep open totdat het bevoegde gezag alsnog schriftelijk op de aanvraag heeft beslist”.

Deze redactie voorkomt

a. dat de aanvrager zijn beroepsrecht verspeelt,

b. dat onnodige beroepen worden ingesteld, indien de administratie iets meer tijd nodig heeft dan één jaar om een goede beslissing te nemen, en bewerkt,

c. dat de aanvrager altijd een wapen heeft om de administratie binnen een redelijke tijd tot een beslissing te nopen,

d. dat de aanvrager, wanneer alsnog de beschikking wordt gegeven zijn beroep volgens lid 1 van dit artikel meer gericht kan instellen”.

dat traagheid in de behandeling zonder enig nader bericht tot zeer ongunstige gevolgen voor de betrokkene leidt. Hij deed de toezegging deze regeling nader te zullen overwegen¹⁾.

48. Artikel 15

Wie draagt de eventuele last van schadevergoeding indien een beschikking in werking treedt voordat de termijn van beroep is verstreken en deze beschikking in beroep geheel of gedeeltelijk wordt ongeldig verklaard?

Bij de opstelling van het wetsontwerp – zo deelde de bewindsman mede – is er van uitgegaan, dat deze kwestie zou worden opgelost via de normale regels van de onrechtmatige daadsleer van het burgerlijk recht. Omdat hier echter toch twijfel mogelijk blijkt en omdat juridische complicaties zoveel mogelijk voorkomen moeten worden, kondigde de Minister aan alsnog een voorstel te zullen doen om de aansprakelijkheidsregeling in de wet vast te leggen. Hij dacht hierbij ongeveer aan de volgende grondgedachten.

Indien het betreft schade ten gevolge van een uitvoerbaar verklaring bij voorraad van een vergunningverlening (zulks zal zich vrijwel steeds voordoen op verzoek van de vergunninghouder) dan dient de vergunninghouder bedoeld schade te vergoeden. Is de schade ontstaan ten gevolge van een uitvoerbaar verklaring bij voorraad van een beschikking tot wijziging of intrekking van een vergunning dan dient het bevoegde gezag, dat toepassing heeft gegeven aan het tweede lid van artikel 15, aansprakelijk te zijn voor de ten gevolge van zijn besluit ontstane schade. Op deze manier ligt het risico – zo betoogde de Minister – bij degene die bij de directe werking van de beschikking belang heeft.

49. Artikel 16

a. Indien het met het kwaliteitsbeheer belaste openbaar lichaam overeenkomstig het in de memorie van antwoord gestelde in de 1ste alinea ten aanzien van artikel 16, lid 2 (blz. 32, linkerkolom), een gemeente aanslaat (niet als zodanig maar als lozer van afvalstoffen), dan moet de gemeente dit verhalen op de daadwerkelijke vervuilers. Derhalve niet door een verhoging van straat- en rioolbelasting, zoals in de 3de alinea gesuggereerd, want de desbetreffende artikelen 280 en 281 van de Gemeentewet hebben een categorie belastingplichtigen op het oog, die in het geheel niet dezelfde hoeven te zijn als de effectieve vervuilers. Moet niet ter vermijding van onlogische gevolgen in strijd met het beginsel van het ontwerp, komen vast te staan, dat het verhaal door een gemeente gebaseerd is op artikel 16, lid 2, zonder verband met de artikelen 275, 280 en 281 van de Gemeentewet en dat ook de verwijzing in artikel 20, lid 2, voor wat de invordering betreft uitsluitend betrekking heeft op de algemene regelen van de artikelen 269 t/m 274 der Gemeentewet? Moet ook niet duidelijk worden vastgesteld, dat artikel 16, lid 2, met de direct of indirect bij een werk aangeslotenen de vervuilers als omschreven in het 1ste lid bedoelt en dus b.v. niet slechts de gebruikers van onroerend goed krachtens zakelijk recht?

Ten aanzien van het hier van de zijde van de commissie gestelde gaf de Minister de volgende uiteenzetting.

Indien een waterschap beheerder is van een zuiveringsinstallatie, dan kan dit waterschap volgens het ontwerp bijdragen vorderen ter bestrijding van de kosten van maatregelen tot het tegengaan en tot het voorkomen van verontreiniging van b.v. een gemeente als lozer of aangeslotene op de zuiveringsinstallatie. In dat geval kan de gemeente deze door het waterschap gevorderde som gelds verhalen op degenen, die op de gemeentelijke riolering zijn aangesloten. Het was niet de bedoeling van de Minister in de memorie van antwoord te suggereren, dat de gemeente deze vordering zou kunnen verhalen via een verhoging van de straat- en rioolbelasting. De memorie van antwoord had slechts willen stellen, dat het voor de gemeente *administratief* gezien een betrekkelijk eenvoudige zaak is deze zuiveringskosten te incasseren b.v. door op de gemeentelijke

declaraties van de straat- en rioolbelasting (die een aparte wettelijke grondslag hebben) een bedrag te vermelden en te incasseren, welk bedrag zijn grondslag vindt in artikel 16, tweede lid.

Wat het verband tussen artikel 16, lid 2, van het wetsontwerp en de artikelen 275, 280 en 281 van de Gemeentewet betreft, was de Minister van oordeel, dat wat betreft zuiveringsinstallaties, die na de inwerkingtreding van de wet tot stand zijn gekomen met financiële steun van anderen op grond van het eerste of derde lid van artikel 22, het verhaal van de daaraan verbonden kosten uitsluitend zal dienen te geschieden op basis van artikel 16, tweede lid. De bewindsman betwijfelde echter of, wat betreft werken tot afvoer of zuivering van afvalwater, die vóór de inwerkingtreding van de wet tot stand zijn gebracht uitsluitend met eigen middelen van de gemeente, het verhaal volgens de belastingartikelen van de Gemeentewet wel moet worden uitgesloten.

De woorden „heffing en invordering” in het tweede lid van artikel 20 van het ontwerp karakteriseerde de bewindsman vervolgens als belastingtechnische termen, die niet hetzelfde betekenen als die woorden in de artikelen 16 e.v. Dit artikellid bepaalt slechts, dat de formele bepalingen van de hiergenoemde wetten van toepassing zijn bij de heffing en invordering van de hier bedoelde gelden.

Artikel 16, tweede lid – zo stelde de Minister ten slotte – opent de mogelijkheid om óf uitsluitend de eigenaar óf de feitelijke gebruiker (hetzij huurder of eigenaar tevens gebruiker) aan te slaan. Dit artikel sluit aan bij de bestaande praktijk. Het kwam de bewindsman voor, dat er geen behoefte aan bestaat hierin wijziging te brengen.

b. *Waarom wordt in het tweede lid niet gesproken van „heffingen” zoals in het eerste lid? Het woord „bijdrage” wekt twijfel of de lasten wel geheel vergoed kunnen worden.*

De bewindsman deelde mede, dat in het tweede lid is gesproken van „bijdrage” om een duidelijk onderscheid te maken tussen belastingen geheven door beheerders van oppervlaktewateren, ingevolge het eerste lid van artikel 16 en de belasting geheven door de beheerders van een werk als bedoeld in artikel 1, eerste lid. Er bestaat naar zijn inzicht geen twijfel over dat het tweede lid volledig verhaal van de kosten mogelijk maakt.

c. *Vallen kosten wegens de vergoeding als bedoeld in artikel 13 onder de kosten van maatregelen tot het tegengaan en het voorkomen van verontreiniging van oppervlaktewateren, waarvan sprake is in het derde lid?*

De bewindsman antwoordde bevestigend op deze vraag.

50. Artikel 21

Kan de provincie de delegatie van de heffingsbevoegdheid achterwege laten als zij het vergunningenbeleid wel delegeert? Kan dit terughouden van de heffingsbevoegdheid begrepen zijn onder de regeling van heffingen bedoeld in artikel 21, lid 2, 2de volzin? Zo niet, blijft de heffingsbevoegdheid dan ingevolge artikel 16, lid 1, vanzelf bij de provincies als de in dat lid bedoelde bevoegdheid niet geheel is overgedragen?

Een openbaar lichaam, aan welks bestuur de vergunningsbevoegdheid volledig is gedelegeerd, kan, aldus de Minister, aan artikel 16, eerste lid, rechtstreeks de bevoegdheid ontlenuen tot instelling van een heffing. Dit is nodig met het oog op de financiering van de binnen zijn gebied te treffen maatregelen. De noodzaak om van deze bevoegdheid gebruik te maken kan echter ontbreken, indien bij de delegatie op andere wijze voldoende wordt voorzien in de behoefte aan middelen van dit lichaam.

De tweede volzin van artikel 21, tweede lid, heeft uitsluitend betrekking op voorschriften ten aanzien van de manier, waarop de heffing geregeld wordt door de lichamen, aan welks bestuur is gedelegeerd. De bevoegdheid tot instelling van een heffing blijft berusten bij de provincies – zo deelde de bewindsman

ten slotte mede – indien de vergunningsbevoegdheid niet volledig wordt gedelegeerd. Dit behoeft echter niet uit te sluiten, dat het bestuur waaraan is gedelegeerd bij de uitvoering van de heffingsverordening wordt betrokken.

51. Artikel 22

Wekt de – overigens niet zeer leesbare – redactie van het eerste lid niet de indruk, dat het betreffende „gezag” het bedrag van de ingevorderde heffingen als regel moet besteden aan bekostiging van eigen maatregelen tot bestrijding van verontreiniging en betaling van door anderen opgelegde heffingen? Is het geven van subsidie inderdaad een soort restpost?

De bewindsman gaf naar aanleiding van deze vragen toe, dat de huidige redactie van de onderhavige bepaling doet denken aan een aftreksom. Hij deed de toezegging ook hier bij nota van wijzigingen een duidelijke gelijkstelling van de drie bestedingsmogelijkheden aan te brengen.

52. Artikel 30

a. *Kan de genoemde periode niet verlengd worden?*

Tot verlenging van de in artikel 30 genoemde termijn van 4 jaar bestaat naar de mening van de bewindsman geen aanleiding. Het zwaartepunt bij het tot stand brengen van de door de wet op administratief gebied vereiste voorzieningen ligt bij de provinciale besturen. Verschillende provinciale besturen hebben reeds een begin gemaakt met de opbouw van een organisatie, die past in het kader van het wetsontwerp, terwijl vele andere besturen reeds intensief bezig zijn met de voorbereiding daarvan. Gelet op de voortvarendheid, die de provinciale besturen reeds thans aan de dag leggen, verwachtte de Minister, dat in vele provincies de uit de wet voortvloeiende regelingen zelfs ruimschoots binnen de termijn van artikel 30 tot stand zullen komen. De grote urgentie van een daadkrachtige bestrijding van de waterverontreiniging over het gehele land, geeft hiertoe ook alle aanleiding. De Minister verzekerde, dat zijnerzijds alle hulp geboden zal worden waar de termijn tot spanningen leidt.

b. *Zal met betrekking tot „historische lozingsrechten met een publiekrechtelijke ondergrond” een aanspraak op volledige schadevergoeding kunnen worden toegekend, wanneer tot een daadwerkelijke beëindiging wordt overgegaan?*

De bewindsman verklaarde, dat, indien genoemde rechten na de inwerkingtreding van de wet worden opgezegd of gewijzigd, betrokkenen zullen kunnen gebruik maken van de schadevergoedingsregeling van artikel 9, derde lid. Deze laatste bepaling sluit de mogelijkheid van volledige schadevergoeding niet uit.

53. Artikel 31

Moet niet lid 3 zodanig gepreciseerd worden dat aan het R.I.Z.A. slechts vergoeding wordt betaald als dit billijk en gebruikelijk is?

Deze bepaling stelt uitsluitend – zo beklemtoonde de bewindsman – een regeling in het vooruitzicht ten aanzien van de vergoedingen voor bewezen diensten. Het staat iedereen vrij zich voor deze diensten ook tot anderen te wenden. Zaken die door het R.I.Z.A. dienen te worden behandeld in verband met de specifieke taak van dit instituut bij de uitvoering van de wet, zoals b.v. overleg over planning en onderzoek, zullen uiteraard niet onder de vergoedingsregeling vallen. Voorzover een onderzoek ook voor het R.I.Z.A. zelf nuttig is, zal de vergoeding kleiner kunnen worden. Wel moet hierbij weer gerekend worden met wat elders voor soortgelijke dienstverlening zou worden gerekend.

54. Artikel 36

De tekst van deze bepaling maakt de toepassing van de verkorte onteigeningsprocedure mogelijk voor de aanleg en verbetering van werken, niet op reeds bestaande werken (zu-

veringsinstallaties), al doet de memorie van toelichting (laatste alinea, blz. 16) het voorkomen of dit wél het geval was. Is verduidelijking niet gewenst?

Het lag inderdaad niet in de bedoeling van de Minister dat de z.g. verkorte onteigeningsprocedure ook zou kunnen worden toegepast t.a.v. bestaande zuiveringswerken. Dat hier misverstand over is ontstaan, achtte de bewindsman het gevolg van een misstelling in de memorie van toelichting, waar is vermeld „... volgens welke onteigening van werken ten behoeve van de bestrijding van waterverontreiniging volgens de z.g. verkorte procedure kan plaats hebben niet worden gemist”. Deze passage had moeten luiden: „... volgens welke onteigening ten behoeve van werken voor de bestrijding van waterverontreiniging volgens de z.g. verkorte procedure kan plaats hebben niet worden gemist”.

Met de mededeling van het bovenstaande acht de commissie de openbare behandeling van het wetsontwerp genoegzaam voorbereid.

Aldus vastgesteld 11 april 1968.

ENGELBERTINK
VAN DEN HEUVEL
VAN KOEVERDEN
FRANSSEN
LAMBERTS
WESTERHOUT
MELLEMA
TUIJNMAN
ENGELS
OELE
SCHAKEL
KREMER
VEDER-SMIT
VAN DER LEK
VAN ROSSUM.